

**Tarımsal Ekonomi ve Politika
Geliştirme Enstitüsü**

**Durum Tahmin
AYÇİÇEĞİ
2022**

TARIMSAL EKONOMİ ve POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE

Durum ve Tahmin
AYÇİÇEĞİ
2022

Hazırlayan
Peruze BOZER

Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü
peruze.pinar@tarimorman.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 368

ISBN: 978-625-8451-77-1

©TEPGE

Her Hakkı Saklıdır.

MAYIS/2023

İletişim:

Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı, 06800,
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

Bu rapor TEPGE'nin izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz. Raporun bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazara aittir.

Kapak sayfasında kullanılan fotoğraf Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen “2017 yılı Tarım ve İnsan Fotoğraf Yarışması” na aittir.

(<http://www.tarimormaninsan.com/img/9-tarim-ve-insan-fotoğraf-yarismasi/genel/ikincilik-odulu-irfan-cimen.jpg>)

ÖNSÖZ

Enstitümüz araştırmacıları tarafından hazırlanan ‘‘Durum ve Tahmin’’ raporları; bir yandan temel bilgi ve veri tabanı oluşturulmasını sağlarken, diğer yandan da sektördeki gelişmeleri yakından izleyerek sektör paydaşlarını bu gelişmelerden zamanında ve doğru bir şekilde haberdar ederek bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Bu raporlarda dünya ve Türkiye’de; bitkisel ürünlerin bir önceki yıla ait üretim, kullanım, ihracat, ithalat, yılsonu stokları ve fiyatlarında ortaya çıkan gerçekleşmeler ‘‘Durum’’; içinde bulunulan yıla ait gerçekleşen fakat tam netleşmeyen gelişmeler ‘‘Tahmin’’; bir sonraki yıla ait muhtemel gelişmeler ise ‘‘Öngörü’’ adı altında sistematik olarak incelenmektedir.

Türkiye’de yağlı tohum üretiminin yetersizliğinin yanı sıra bitkisel yağ tüketim potansiyeli ve buna bağlı olarak her yıl ithalata ödenen döviz tutarları düşünöldüğünde; temel politikaların oluşturulmasında bu rapor önemli katkılar sağlayacaktır.

Raporu hazırlayan Sayın Peruze BOZER’e emeklerinden dolayı teşekkür eder, raporun sektör paydaşlarına faydalı olmasını dilerim.

Dr. Uğur İLKDOğAN
Enstitü Müdür V.

İÇİNDEKİLER

TABLO DİZİNİ.....	ii
GRAFİK DİZİNİ.....	iii
ÖZET.....	iv
DÜNYADA DURUM: 2020/2021.....	1
DÜNYADA TAHMİN: 2021/2022.....	5
DÜNYADA ÖNGÖRÜ: 2022/2023.....	7
TÜRKİYE'DE DURUM: 2020/2021.....	8
TÜRKİYE'DE TAHMİN: 2021/2022.....	14
TÜRKİYE'DE ÖNGÖRÜ: 2022/2023.....	16
TÜRKİYE'DE YAĞLIK AYÇİÇEĞİ POLİTİKALARI.....	17
EK TABLOLAR.....	18
KAYNAKLAR.....	36

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Dünya Ayçiçeği Arzı ve Kullanımı	2
Tablo 2. Dünya Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı.....	2
Tablo 3. Türkiye Ayçiçeği Tohumu Arzı ve Kullanımı.....	9
Tablo 4. Türkiye Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı	10
Ek Tablo 1. Dünyada Başlıca Yağlı Tohumların Arzı ve Dağılımı.....	18
Ek Tablo 2. Dünyada Başlıca Bitkisel Yağların Arzı ve Dağılımı.....	19
Ek Tablo 3. Dünyada Ayçiçeği Tohumunun Ülkelere Göre Dağılımı.....	20
Ek Tablo 4. Dünyada Ayçiçek Yağının Ülkelere Göre Dağılımı.....	21
Ek Tablo 5. AB (28)'de Başlıca Yağlı Tohumlar	22
Ek Tablo 6. Dünya Ayçiçek Tohumu ve Ayçiçek Yağı Fiyatları.....	22
Ek Tablo 7. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İthalat Miktarı..	23
Ek Tablo 8. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İthalat Değeri...	24
Ek Tablo 9. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracat Miktarı.	25
Ek Tablo 10. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracat Değeri	26
Ek Tablo 11. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalat Miktarı	27
Ek Tablo 12. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalat Değeri.....	27
Ek Tablo 13. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İhracat Miktarı.....	27
Ek Tablo 14. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İhracat Değeri.....	28
Ek Tablo 15. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalat Miktarı	28
Ek Tablo 16. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalat Değeri.....	28
Ek Tablo 17. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İhracat Miktarı	29
Ek Tablo 18. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İhracat Değeri	29
Ek Tablo 19. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalat Miktarı.....	29
Ek Tablo 20. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalat Değeri.....	29
Ek Tablo 21. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Miktarı.....	30
Ek Tablo 22. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Değeri.....	31
Ek Tablo 23. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Küspesi İthalat Miktarı.....	31
Ek Tablo 24. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Küspesi İthalatı Değeri.....	31
Ek Tablo 25. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küspesi İhracatı Miktarı.....	32
Ek Tablo 26. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küspesi İhracatı Değeri.....	32
Ek Tablo 27. Türkiye'de Yıllar İtibariyle Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi.....	32
Ek Tablo 28. Türkiye'de Yağlık Ayçiçeği Üretici Fiyatları.....	33
Ek Tablo 29. Türkiye'de Ayçiçek Yağı Tüketici Fiyatları.....	33
Ek Tablo 30. Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi.....	34
Ek Tablo 31. Dış ticarete konu olan ayçiçeği, ve ürünlerinin GTİP kodları.....	36

GRAFİK DİZİNİ

Grafik 1. Ülkelere göre ayçiçeği üretimi	1
Grafik 2. Ülkelere göre ayçiçek yağı üretimi.....	2
Grafik 3. Dünya ayçiçeği tohumu fiyatları.....	4
Grafik 4. Dünya ayçiçek yağı fiyatları.....	4
Grafik 5. Ülkelere göre ayçiçeği üretimi.....	5
Grafik 6. Ülkelere göre ayçiçeği yağı üretimi	5
Grafik 7. İllere göre yağlık ayçiçeği üretimi.....	8
Grafik 8. Türkiye'nin ayçiçek tohumu ithalatı.....	11
Grafik 9. Türkiye'nin ham ayçiçek yağı ithalatı.....	11
Grafik 10. Türkiye'nin rafine ayçiçek yağı ihracatı.....	12
Grafik 11. Türkiye'de ayçiçeği ve ayçiçek yağı fiyatları.....	12
Grafik 12. Dünya ve Türkiye'de ayçiçeği tohum fiyatları.....	13
Grafik 13. Dünya ve Türkiye'de ayçiçek yağı fiyatları.....	13
Grafik 14. Türkiye'de ayçiçeği ekim alanları.....	14

ÖZET

Durum: 2020/21

- Dünyada 27 milyon ha alanda ayçiçeği tohumu üretimi yapılmıştır.
- Dünya ayçiçeği tohumu üretimi bir önceki sezona göre %9,1 oranında azalarak 49,2 milyon tona düşmüştür.
- Dünya ayçiçeği tüketimi (kırma ve diğer kullanım) 49,4 milyon ton olmuştur.
- Dünya ayçiçeği ihracatı bir önceki sezona oranla %21,3 azalarak 2,9 milyon tona düşmüştür.
- Dünya ayçiçeği bitiş stoğu bir önceki sezona oranla %13,4 oranında azalmıştır.
- Dünya ayçiçek yağı arzı 31,5 milyon ton, ihracatı ise 11,3 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.
- Ayçiçeği tohumu CIF fiyatları bir önceki pazarlama yılına göre %63,1 oranında, ayçiçek yağı FOB fiyatları ise %69,8 oranında artmıştır.
- Türkiye’de 728 bin ha alanda 2 milyon ton ayçiçeği üretimi yapılmış olup, ayçiçeği verimi ortalama 284 kg/da’dır.
- Türkiye’nin toplam tohum ihtiyacı 4,5 milyon ton olup, ihtiyacın %45’i yurtiçi üretimden karşılanmıştır.
- Türkiye’de yağlık ayçiçeği tohumu ithalatı 784 bin ton, ham ayçiçek yağı ithalatı ise 689 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Tahmin: 2021/22

- Dünyada 28,8 milyon ha alanda ayçiçeği tohumu üretimi yapıldığı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği tohumu üretiminin bir önceki sezona göre %16,5 oranında artarak 57 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği tüketimi (kırma ve diğer kullanım) 52 milyon ton olarak tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği ihracatının bir önceki sezona oranla %35,24 artarak 4 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği bitiş stoklarının bir önceki sezona göre %204,4 oranında arttığı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı arzının 31,2 milyon ton, ihracatının ise 11 milyon ton olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir.
- Ayçiçeği tohumu CIF fiyatlarının bir önceki pazarlama yılına göre %11,4 oranında, ayçiçek yağı FOB fiyatlarının ise %24,5 oranında arttığı tahmin edilmektedir.
- Türkiye’de 901 bin ha alanda 2,4 milyon ton ayçiçeği üretimi yapıldığı, ayçiçeği veriminin ise ortalama 268 kg/da olduğu tahmin edilmektedir.
- Türkiye’nin toplam tohum ihtiyacının 6,1 milyon ton olduğu ve tohum ihtiyacının %38,9’unun yurtiçi üretimden karşılandığı tahmin edilmektedir.
- Türkiye’de yağlık ayçiçeği tohumu ithalatının 639 bin ton, ham ayçiçek yağı ithalatının ise 1,3 milyon ton olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Öngörü: 2022/23

- Dünya ayçiçeği ekim alanlarında bir önceki sezona göre %6,7, üretiminde ise %11,6 oranında azalış olacağı öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçeği üretimindeki en büyük azalışın (%42,9) Ukrayna'da gerçekleşeceği öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı üretiminin bir önceki sezona oranla %1 artarak, 20 milyon tona ulaşacağı öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçeği tohumu ihracatının %36,3 oranında artarken, ayçiçek yağı ihracatının %5,9 oranında azalacağı öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı tüketiminin %3,8 oranında artacağı öngörülmektedir.
- Türkiye'de ayçiçeği üretiminin %5,6 oranında artarak 2,5 milyon ton olacağı öngörülmektedir.

DÜNYADA DURUM: 2020/2021

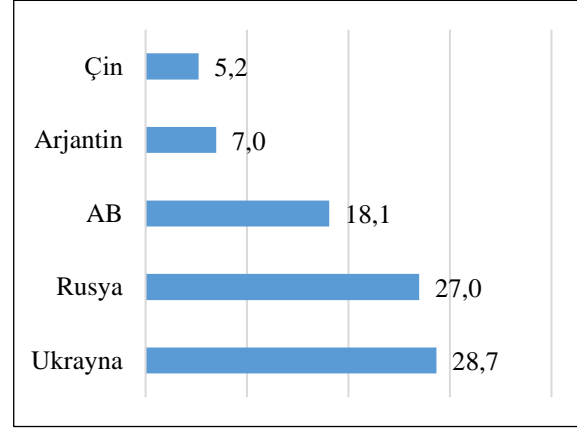
Ayçiçeği yağ, küspe ve biyodizel amaçlı kullanımı ile önemli yağlı tohumlardan birisidir. Dünyada üretilen ayçiçeği tohumunun büyük bir kısmı yağ için işlenmekte, geri kalan kısmı ise çerezlik olarak tüketilmektedir.

Dünyada 2020/2021 pazarlama yılında toplam 607 milyon ton yağlı tohum üretimi gerçekleştirilmiş ve bu üretimin %8,1'ini ayçiçeği tohumu oluşturmuştur. 2020/2021 pazarlama yılında dünyada toplam 27 milyon ha alanda ayçiçeği ekimi yapılmıştır. Aynı sezonda dünya ayçiçeği üretimi bir önceki sezona göre %9,1 oranında azalarak, 49,2 milyon tona düşmüştür (Ek Tablo 1).

Ayçiçeği tarımı dünyada en fazla Rusya, Ukrayna, AB-28 ve Arjantin'de yapılmaktadır. Dünya ayçiçeği üretiminin %80,7'si bu ülkeler tarafından gerçekleştirilmektedir. USDA verilerine göre 2020/2021 pazarlama yılında gerçekleştirilen toplam 49,2 milyon ton ayçiçeği üretiminin 14,1 milyon tonu Ukrayna, 13,3 milyon tonu Rusya, 8,9 milyon tonu AB ve 3,4 milyon tonu ise Arjantin tarafından sağlanmıştır (Ek Tablo 3).

2020/2021 pazarlama yılında Rusya'nın ayçiçeği üretimi bir önceki sezona oranla %13,3 oranında, Ukrayna'nın üretimi %14,5 oranında, AB'nin ise %6,1 oranında azalırken, söz konusu sezonda Arjantin'in üretimi %6,9 oranında artmıştır (Ek Tablo 3). Ekim alanlarındaki yükselişte artan talep ve uygulanan fiyat politikaları etkili olurken, ekim alanlarındaki bu artışa rağmen üretimdeki azalışın temel nedenleri arasında, ekim alanı ve üretimdeki lider ülkelerden olan Rusya, Ukrayna ve AB'de çiçeklenme döneminde gerçekleşen kuraklığın etkili olduğu söylenebilir.

Grafik 1. Ülkelere göre ayçiçeği üretimi (% , 2020/2021)

Arjantin'de ayçiçeği hasadı Rusya ve Ukrayna'da arzın azalma periyodu ile aynı zamana denk gelmektedir. Bu nedenle, bu üç ülkenin bir üretim sezonu içerisinde ayçiçeği arzında sürekliliğin sağlanmasında önemli rol aldığı söylenebilir.

2020/2021 pazarlama yılında üretimde bir önceki sezona oranla %9,1, ithalatta %18,1 oranında gerçekleşen azalışa karşılık, başlangıç stoğunda meydana gelen %12,8'lük artışa rağmen, dünya ayçiçek tohumu arzındaki azalış %8,6 oranında ve 54,9 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 1).

Ayçiçek Yağı Arzı Azaldı

Ayçiçek yağı dünyada palm, soya ve kanola yağından sonra kullanılan en önemli bitkisel yağdır. Dünyada 2020/2021 pazarlama yılında toplam 207 milyon ton bitkisel yağ üretimi gerçekleştirilmiş ve bu üretimin %9,2'sini ayçiçek yağı üretimi oluşturmuştur (Ek Tablo 2).

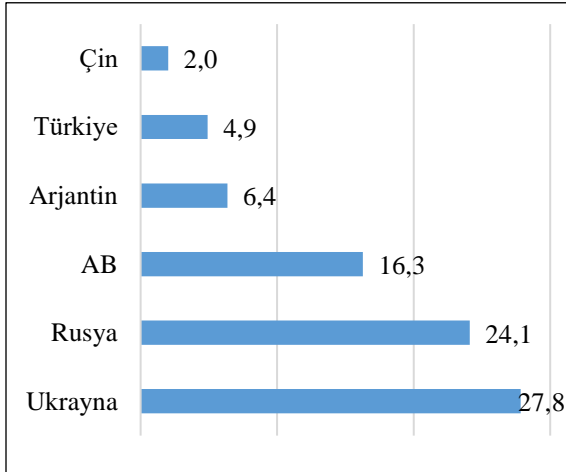
Dünyada üretilen ayçiçeği tohumunun yaklaşık %90'ı yağ için işlenmekte olup, ortalama yağ verimi %43'tür. Geriye kalan küspesi ise hayvan yemi olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 1. Dünya Ayçiçeği Arzı ve Kullanımı (milyon ton)

	2019/20	2020/21	2021/22 (Tahmin)	2022/23 (Öngörü)
ARZ				
Başlangıç Stokları (1 Eylül)	2.688	3.033	2.627	7.996
Üretim	54.160	49.200	57.319	50.700
İthalat	3.343	2.735	3.779	5.332
Toplam Arz	60.191	54.968	63.725	64.028
KULLANIM				
İhracat	3.687	2.900	3.922	5.345
İşlenen (ezme)	49.286	45.102	47.243	47.786
Diğer Kullanım	4.185	4.339	4.564	4.849
Bitiş Stokları (31 Ağustos)	3.033	2.627	7.996	6.048
Toplam Kullanım	60.191	54.968	63.725	64.028

Kaynak: USDA (Erişim tarihi: 02.01.2023)

Grafik 2. Ülkelere göre ayçiçek yağı üretimi (% , 2020/2021)

Dünyada ayçiçeği üretiminde lider olan ülkeler ayçiçek yağı üretiminde de lider konumdadır. USDA verilerine göre 2020/2021 pazarlama yılında gerçekleşen 19

milyon ton ayçiçek yağı üretiminin 5,9 milyon tonu Ukrayna, 5,1 milyon tonu Rusya, 3,5 milyon tonu AB ve 1,4 milyon tonu Arjantin tarafından gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 4).

2020/2021 pazarlama yılında ayçiçeği tohum üretiminin ve kırma kapasitesinin azalmasıyla birlikte ayçiçek yağı üretimi de bir önceki sezona göre azalmıştır. 2019/2020 sezonunda dünya ayçiçek yağı arzı 35,2 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2020/2021 sezonunda ise stoklardaki %18,8'lik artışa rağmen, ithalattaki %17,4'lük ve üretimdeki %9,8'lik azalışa bağlı olarak, %10,5 oranında azalarak 31,5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Dünya Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (Milyon ton)

	2019/20	2020/21	2021/22 (Tahmin)	2022/23 (Öngörü)
ARZ				
Başlangıç Stokları (1 Eylül)	2.331	2.770	1.871	2.337
Üretim	21.109	19.032	19.853	20.061
İthalat	11.716	9.676	9.499	8.985
Toplam Arz	35.156	31.478	31.223	31.383
KULLANIM				
İhracat	13.470	11.331	11.017	10.365
Tüketim	18.189	19.237	19.047	20.549
Endüstriyel Tüketim	938	955	992	965
Gıda Tüketimi	17.895	17.243	16.794	17.508
Yemlik Tüketim	83	78	83	83
Bitiş Stokları (31 Ağustos)	2.770	1.871	2.337	2.462
Toplam Kullanım	35.156	31.478	31.223	31.383

Kaynak: USDA (Erişim tarihi: 02.01.2023)

Ayçiçeği Tohum ve Yağ İhracatı Azaldı

Dünyada ayçiçeği tohumu ihracatı yağa oranla oldukça düşük düzeydedir. İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra yağ ihracatı olarak yapılmaktadır. Nitekim 2020/2021 pazarlama yılında üretilen ayçiçeği tohumunun %5,9'u ihraç edilmiştir (Tablo 1).

2020/2021 pazarlama yılında dünya ayçiçeği tohumu ihracatı bir önceki sezona göre %21,4 oranında azalarak 2,9 milyon ton olarak gerçekleşmiş ve toplam ihracatın %66,5'i AB, Rusya, Moldova ve Çin tarafından yapılmıştır. Dünya ayçiçeği üretiminde üçüncü sırada yer alan AB ayçiçeği ihracatında ilk sırada yer alırken, üretimde lider olan Ukrayna ise ayçiçeği ihracatında 6. sırada yer almaktadır. Bununla birlikte söz konusu sezonda, ayçiçeği tohum ihracatındaki, lider ülkelerde gözlenen düşüslere rağmen, Ukrayna'nın (%260,4) oranında gerçekleşen yüksek artış dikkat çekicidir (Ek Tablo 3).

2020/2021 pazarlama yılında dünya ayçiçeği tohumu ithalatı 2,7 milyon ton olup, ithalatta ilk sırada %33,2'lik payla Türkiye, ikinci sırada ise %28,5'lik payla AB yer almaktadır.

Ayçiçek yağı, 2020/2021 pazarlama yılı itibarıyla dünya bitkisel yağ ihracatının %13,3'ünü, ithalatın ise %11,8'ini oluşturmaktadır (Ek Tablo 2). İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra ham yağ olarak gerçekleştirilmektedir.

Ukrayna dünya ayçiçek yağı üretiminde olduğu gibi ihracatında da %46,5'lik payla ilk sırada yer almaktadır. 2020/2021 pazarlama yılında toplam 11,3 milyon ton olan ayçiçek yağı ihracatının 5,3 milyon tonu Ukrayna tarafından gerçekleştirilmiş ve Ukrayna aynı sezonda ayçiçek yağı üretiminin %89,2'sini ihraç etmiştir.

Dünya ayçiçek yağı ihracatında ikinci sırayı, 2011/2012 sezonundan itibaren kırma kapasitesindeki gelişmeye bağlı olarak Rusya almaktadır. Rusya'nın 2020/2021 pazarlama yılı itibarıyla dünya ayçiçek yağı ihracatındaki payı %28,6, AB'nin payı ise %6,0 olarak gerçekleşmiştir. Rusya, 2020/2021 pazarlama yılında Ukrayna'ya kıyasla yurtiçi tüketimin fazla olması nedeniyle ayçiçek yağı üretiminin %63,4'ünü ihraç etmiştir (Ek Tablo 4).

Dünyada 2020/2021 pazarlama yılı itibarıyla toplam 9,7 milyon ton ayçiçek yağı ithalatı gerçekleşmiştir. İthalatta ilk sırada %20,2'lik payla Hindistan, ikinci sırada %16,9'luk payla Çin ve üçüncü sırada biyodizel talebi nedeniyle %16,5'lik payla AB yer almıştır (Ek Tablo 4).

Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları

Dünya ayçiçeği ve ayçiçek yağı fiyatları, yağlı tohum piyasalarındaki fiyat hareketleri, yerel ve uluslararası piyasalardaki arz talep durumu, ülkelerin dış ticaret politikaları ve petrol fiyatlarından büyük ölçüde etkilenmektedir.

Biyodizel talebi de petrol fiyatlarına bağlı olup petrol fiyatı artması ile biyodizele olan talep artmaktadır. Dolayısıyla 2007 yılından itibaren biyodizele talebin artması, dünya ayçiçeği tohum ve yağ fiyatlarında artışa neden olmuştur.

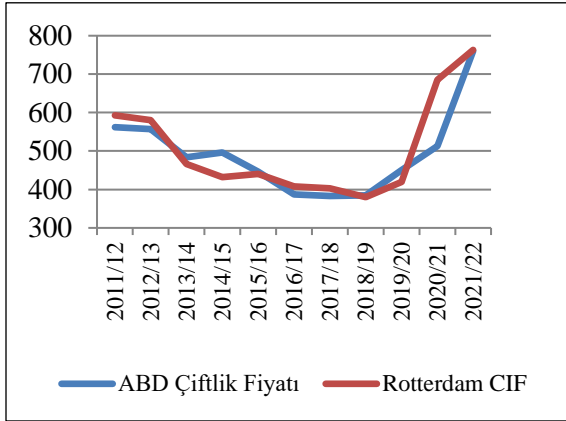
Ayçiçeği tohumu ve ayçiçek yağı fiyatları birbirine paralel bir seyir izlemektedir. Küresel ekonomik krizin yaşandığı 2011 yılında petrol fiyatlarının da artmasıyla birlikte ayçiçeği tohumu ve ayçiçek yağı fiyatları oldukça yüksek seviyelere ulaşmıştır. (Grafik 3-4).

USDA verilerine göre 2020/2021 pazarlama yılı itibarıyla, ABD ayçiçeği tohumu çiftlik fiyatları önceki sezona oranla %14 oranında

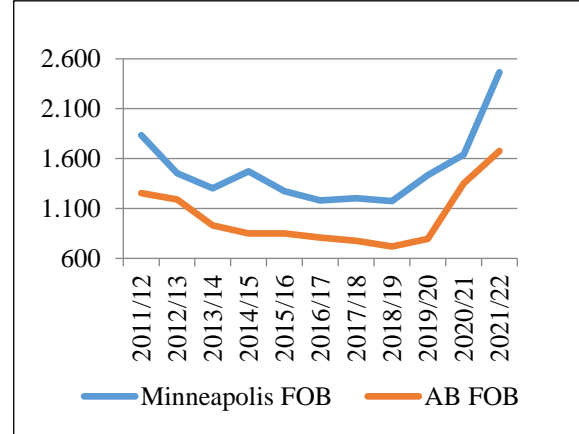
artarak 513 \$/tona, Rotterdam CIF fiyatları ise %63,1 oranında artarak 685 \$/tona çıkmıştır.

Yine USDA verilerine göre, aynı pazarlama yılında ayçiçek yağı Minneapolis FOB fiyatları önceki sezona oranla %14,3 oranında artarak 1.639 \$/tona, AB FOB fiyatları ise %69,9 oranında artarak 1351 \$/tona ulaşmıştır (Ek Tablo 6).

Grafik 3. Dünya ayçiçeği tohumu fiyatları (\$/ton)

Grafik 4. Dünya ayçiçek yağı fiyatları (\$/ton)

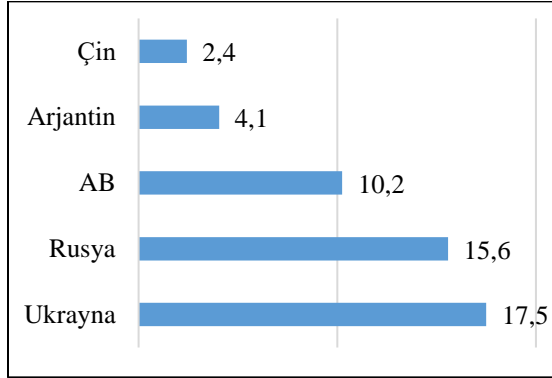

DÜNYADA TAHMİN: 2021/2022**Ayçiçeği Ekim Alanlarında ve Üretimde Artış Tahmin Edilmektedir**

USDA verilerine göre 2021/2022 pazarlama yılında dünya ayçiçeği ekim alanlarının bir önceki sezona göre %7,3 oranında artarak 28,8 milyon ha'a, üretiminin ise %16,5 oranında artarak 57,3 milyon tona ulaştığı tahmin edilmektedir (Ek Tablo 1).

Bu artışta, temel üretici ülkelerden olan Ukrayna'daki ayçiçeği üretiminde bir önceki sezona oranla %24,1'lik artışın etkili olduğu tahmin edilmektedir (Ek tablo 3).

Grafik 5. Ülkelere göre ayçiçeği üretimi (milyon ton, 2021/2022)

Ayçiçek Yağı Arzında Azalış Tahmin Edilmektedir

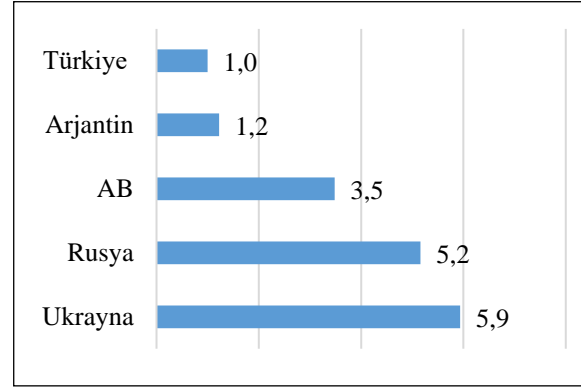
2021/2022 pazarlama yılında dünya ayçiçek yağı üretiminin tohum üretimindeki %16,5'lik artışa paralel olarak bir önceki pazarlama yılına göre %4,3 oranında artarak 19,8 milyon tona ulaştığı tahmin edilmektedir.

En büyük üretici ülke konumunda olan Rusya'da ayçiçeği üretimindeki artışa paralel olarak ayçiçek yağı üretiminde de %13,7 oranında artış olduğu tahmin edilmektedir. Yine üretimde ilk sıralalarda yer alan Ukrayna'nın ayçiçeği üretim miktarında %21,5 oranında azalış, AB'nin üretim miktarlarında ise %27 oranında artış olduğu tahmin edilmektedir (Ek Tablo 4).

Yine aynı pazarlama yılında bir önceki pazarlama yılına göre ayçiçeği tohum üretiminde %24,1'lik artışın beklendiği, Ukrayna'da ise ayçiçek yağı üretiminin 4,6 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir.

2021/2022 pazarlama yılında dünya ayçiçek yağı üretimde beklenen artışa rağmen, başlangıç stoğunda ve ithalatta beklenen azalış neticesinde, ayçiçek yağı arzında da azalış olduğu tahmin ediliyor

Grafik 6. Ülkelere göre ayçiçeği yağı üretimi (milyon ton, 2021/2022)

Ayçiçeği Tohumu İhracatında Artış Tahmin Edilmektedir

Dünya ayçiçeği tohumu ihracatının 2021/2022 pazarlama yılında %35,2 oranında artarak 3,9 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir. Bu artışta, en büyük ayçiçeği tohumu ihracatçılarından olan Rusya'nın %57,6'lık düşüşüne rağmen, Ukrayna'nın %749,2'lik artışının sebep olduğu tahmin edilmektedir. Ukrayna'nın bu artışının savaştan dolayı ayçiçeği çekirdeği kırıcı tesislerinin büyük bölümünün tahrip olması ve bazılarının da istihdam kaybı nedeniyle çalıştırılmaması nedeniyle ham yağ ihracatı yerine tohum ihracatına yönelmesinden kaynaklı olduğu sebepler arasında yer almaktadır. Dünya ayçiçek tohumu ihracatındaki artışta önemli paya sahip olan Ukrayna ve Rusya'nın

stoklarında da yüksek oranda artış olduğu tahmin edilmektedir.

Ayçiçek Yağı İhracatında Azalış Tahmin Edilmektedir

2021/2022 pazarlama yılı itibarıyla dünya bitkisel yağ ihracatının %13,9'unu, ithalatın ise %12,6'sını ayçiçek yağı oluşturmaktadır (Ek Tablo 2). İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra ham yağ olarak gerçekleştirilmektedir.

2021/2022 pazarlama yılında küresel tohum ihracatındaki azalışın yanında, ayçiçek yağı ihracatının da %2,8 oranında azalarak 11 milyon tona düştüğü tahmin edilmektedir. Söz konusu sezonda, dünya ayçiçek yağı ihracatındaki en büyük azalışın, dünya ayçiçek yağı üretimi ve ihracatında lider olan Ukrayna ve Rusya'da gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Nitekim Ukrayna'nın ayçiçek yağı ihracat miktarının %15,3'lük azalışla 4,5 milyon tona, Rusya'nın %4,5'lik azalışla 3,1 milyon tona düştüğü tahmin edilmektedir. Bunun

yanında dünya ihracatında %7,7'lik paya sahip olan AB ile %7,2'lik paya sahip olan Türkiye'nin sırasıyla %24,7 ve %39,7 oranında artış yaşağı tahmin edilmektedir. Ukrayna'nın söz konusu sezonda ürettiği ayçiçek yağının %96,1'ini, Rusya'nın ise %53,2'sini ihraç ettiği tahmin edilmektedir (Ek Tablo 4).

2021/2022 pazarlama yılında dünya ayçiçek tohumu ithalatının %18,2 oranında artarak 3,8 milyon tona, ayçiçek yağı ithalatının ise %1,8 oranında azalarak 9,5 milyon tona düştüğü tahmin edilmektedir.

2021/2022 pazarlama yılında ayçiçeği tohum arzının üretimde beklenen %16,5'lik artışa paralel olarak %15,9'luk artışla 63,7 milyon tona ulaştığı tahmin edilmektedir (Tablo 1).

Aynı pazarlama yılında ayçiçek yağı arzının ise, önceki pazarlama yılına göre %0,8 oranında azalarak 31,2 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir.

DÜNYADA ÖNGÖRÜ: 2022/2023**Ayçiçeği Ekim Alanlarında ve Üretimde Azalış Öngörülmektedir**

2022/2023 pazarlama yılında dünya ayçiçeği tohumu ekim alanlarının bir önceki sezona göre %6,7 azalacağı, üretiminin ise %11,6 oranında azalarak 51 milyon tona düşeceği öngörülmektedir (Ek Tablo 1). Bu azalışta, temel üretici ülkelerden olan Ukrayna ve Rusya arasında yaşanan savaşın etkili olacağı, bununla birlikte Ukrayna'da ayçiçeği üretiminde bir önceki sezona oranla beklenen %42,9'luk azalışın gerçekleşeceği öngörülmektedir

Aynı pazarlama yılında ayçiçeği üretiminde AB'de %7,6 oranında azalış öngörülürken, Türkiye'de %8,6 oranında, Çin'de %9,3 oranında, Rusya'da ise %5,9 oranında artış öngörülmektedir.

Ayçiçek Yağı Arzında Artış Öngörülmektedir

2022/2023 pazarlama yılında dünya ayçiçek yağı üretiminin, tohum üretimindeki %11,6'lık azalışına rağmen bir önceki sezona göre %1,1 oranında artarak 20 milyon tona ulaşacağı öngörülmektedir. En büyük üretici ülkelerden biri olan Rusya'da ayçiçeği üretimindeki artış doğrultusunda ayçiçek yağı üretiminde de %6,4 oranında artış olacağı öngörülmektedir. Ayçiçek yağı üretim miktarlarında, Ukrayna'da %16,7, Çin'de %3,2 oranında azalış öngörülürken, AB'de %4,8, Türkiye'de %32,1 oranında artış olacağı öngörülmektedir (Ek Tablo 4).

Ayçiçeği Tohumu İhracatında Artış Öngörülmektedir

Dünya ayçiçeği tohumu ihracatının 2022/2023 pazarlama yılında %36,3 oranında artarak 5,3 milyon tona ulaşacağı

öngörülmektedir. Bu yükselişte, en büyük ayçiçeği tohumu ihracatçısı ülkelerden olan Ukrayna, Rusya, AB, Kazakistan ve Arjantin'in ihracatındaki artışın etkili olacağı öngörülmektedir. Önceki pazarlama yılına oranla Sırbistan'ın ihracat rakamlarında herhangi bir değişim olmazken, Moldova ve Çin'in ihracatında ise azalış öngörülmektedir.

Ayçiçek Yağı İhracatında Azalış Öngörülmektedir

2022/2023 pazarlama yılı itibarıyla ayçiçek yağı ihracatının %5,9 azalarak 10,4 milyon tona düşeceği öngörülmektedir. Söz konusu pazarlama yılında, ayçiçek yağı ihracatındaki bu azalışın Ukrayna, Türkiye ve AB'de gerçekleşeceği öngörülmektedir. Nitekim Ukrayna'nın ayçiçek yağı ihracatının %23,9'luk azalışla 3,4 milyon ton, Türkiye'nin %15,6'lık azalışla 750 bin ton ve AB'nin ise %6,1'lik azalışla 800 bin tona düşmesi beklenmektedir. Ukrayna'nın söz konusu sezonda ürettiği ayçiçek yağının %87,9'unu, Rusya'nın ise %59,7'sini ihraç edeceği öngörülmektedir (Ek Tablo 4).

2022/2023 pazarlama yılında dünya ayçiçeği tohumu ithalatının %41,1 oranında artarak 5,3 milyon tona ulaşacağı, ayçiçek yağı ithalatının ise %5,4 oranında azalarak 9 milyon tona düşeceği öngörülmektedir.

Yine aynı pazarlama yılında ayçiçeği tohum arzının ekim alanındaki %6,7 ve üretimde beklenen %11,6'lık azalışa rağmen, ithalatta %41,1'lik artışla 64 milyon tona ulaşacağı öngörülmektedir. Ayçiçek yağı arzının ise, önceki sezona göre %0,5 oranında artarak 31,3 milyon ton olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir.

TÜRKİYE'DE DURUM: 2020/2021

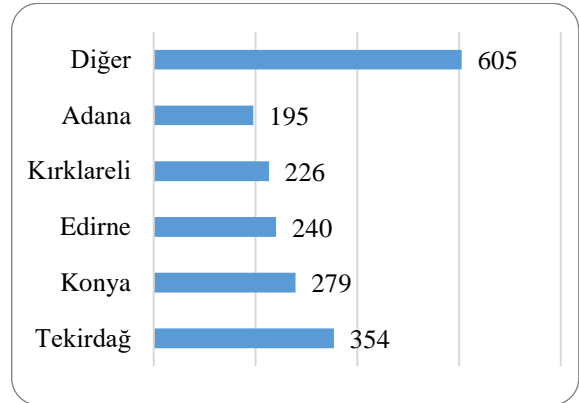
Yağlık ayçiçeği, Türkiye'de en fazla üretilen yağlı tohum olması, bitkisel yağ tüketiminde %80-85 civarındaki payı ve yüksek yağ içeriği (%40) nedeniyle Türkiye'nin en önemli yağlı tohum bitkisidir. Ayrıca bitkisel yağ açığını azaltabilmek için öncelikli olarak üretiminin artırılması gereken yağlı tohumlu bitkidir.

İklim ve toprak özellikleri dikkate alındığında, yağlı tohumlu bitkilerin üretimi bakımından Türkiye'de büyük bir potansiyel mevcut olmasına rağmen yeterli ekim alanı ve üretim artışı sağlanamamıştır. Türkiye'de ayçiçeği üretiminin yeterli olmamasının nedenleri arasında aşağıdakiler sayılabilir;

- Üretim maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle dış pazar fiyatlarıyla rekabet edememesi,
- Birim alandaki getirisinin düşük olması, dolayısıyla yetiştirildikleri bölgelerdeki alternatif ürünlerle rekabet edememesi (Ayçiçeği/Buğday paritesinin buğday lehine bozulması)
- Dünya ham yağ fiyatlarının Türkiye'ye göre daha düşük olmasıdır.

Türkiye'de yağlık ayçiçeği, ağırlıklı olarak Trakya Bölgesi ve Konya'da üretilmektedir. TÜİK verilerine göre 2020/2021 sezonu itibarıyla Tekirdağ (%21,9), Edirne (%14), Kırklareli (%12), Konya (%10,3) ve Adana (%9,3) yağlık ayçiçeği ekim alanının %67,4'ünü oluşturmakta, üretimde ise Tekirdağ %18,6, Konya %14,7, Edirne %12,7, Kırklareli %11,9 ve Adana %10,3'lük payla ilk sıralarda yer almaktadır (Ek Tablo 30).

Grafik 7. İllere göre yağlık ayçiçeği üretimi (bin ton, 2020)

2020 yılı birim alandan elde edilen verim oranları iller açısından incelendiğinde; Aksaray (430 kg/da) birinci sırada yer almaktadır. Aksaray'ı, Konya (417 kg/da), Muğla (403 kg/da) ve Eskişehir (366 kg/da) takip etmektedir. Konya'da ve şekerpancarı ekilen diğer illerde şekerpancarı ekim alanlarının azalması sonucu yağlık ayçiçeği üretimi hızla artmıştır. Ayrıca, sulu tarım yapıldığı ve üretim alanları henüz canavar otu ile bulaşık olmadığı için birim alandan elde edilen ürün Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Ayçiçeği Üretimi ve Ekim Alanı Azaldı

Türkiye genelinde, 2020/2021 sezonunda ayçiçeği ekim alanı bir önceki sezona göre %3,2 oranında azalarak 728 bin ha, üretim miktarı ise %1,6 oranında azalarak 2 milyon tona düşmüştür. Aynı sezonda Türkiye'de ortalama ayçiçeği verimi ise 284 kg/da olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 27).

Önceki sezona oranla en fazla üretim azalışının gerçekleştiği iller sırasıyla, Kayseri (%100), Iğdır (%100) ve Niğde (%100)'dir (Ek Tablo 30). 2020/2021 sezonunda, Türkiye ayçiçeği üretiminde ilk sıralarda yer alan Konya'da %7'lik Edirne'de %4'lük, Adana'da %28'lik ekim alanında azalış gerçekleşirken, yine

üretimde ilk sıralarda yer alan Tekirdağ'da %4'lük, Kırklareli'nde ise ekim alanında gerçekleşen %5 oranındaki artışa paralel olarak üretimde %3, verimde %2 oranında artış gerçekleşmiştir. Ayçiçeği üretiminde ilk sıralarda yer alan, önemli üretici illerin ekilen alanları ve üretimlerinde yaşanan düşüşten dolayı 2020/2021 sezonunda Türkiye ayçiçeği üretiminde beklenen azalış gerçekleşmiştir.

Ayçiçeği Tohum ve Yağ Arzı Arttı

2020/2021 sezonu itibarıyla Türkiye'nin toplam ayçiçeği tohumu ihtiyacı 4,5 milyon ton, arzı ise 3,1 milyon tondur. Söz konusu sezonda ayçiçeği tohum arzı önceki sezona kıyasla %3,1 oranında azalmıştır. Üretim

miktarında azalışa paralel olarak arzda gerçekleşen azalışta, ithal ham ve rafine yağın tohum karşılığı ithalatındaki %7,7 oranındaki azalış etkili olmuştur. Aynı sezonda tohum ihtiyacının %45,2'si yurtiçi tohum üretiminden karşılanmıştır. Bu durum Türkiye'nin söz konusu sezonda ayçiçeğinde %54,7 oranında dışa bağımlı olduğunu göstermektedir.

Türkiye'nin gerçekleştirdiği ayçiçeği tohum ithalatında 2020/2021 sezonunda bir önceki sezona göre %5'lik bir azalış olmuştur.

2020/2021 sezonunda gerçekleşen 3 milyon tonluk tohum kullanımının tamamı kırma sanayinde işlenmek suretiyle gerçekleşmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Türkiye Ayçiçeği Tohumu Arzı ve Kullanımı (bin ton)

	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Ekim Alanı (000 ha)	752	728	901
Verim (kg/da)	279	284	268
Yurt İçi Tohum Üretimi	2.100	2.067	2.415
ARZ			
Başlangıç Stoku (1 Eylül)	203	345	102
Yurt İçi Tohum Üretimi	2.100	2.067	2.415
Üretim Kayıpları (%0,8)	17	17	19
Kullanılan Üretim	2.083	2.050	2.396
İthal Tohum (a)	996	783	639
İthal Ham ve Rafine Yağın Tohum Karşılığı	1.838	1.696	3.112
Toplam Tohum İhtiyacı/ a	4.917	4.531	6.147
TOPLAM ARZ	3.282	3.179	3.137
KULLANIM			
Tohum İhracatı	4	13	31
Tüketim (Kırma)	2.933	3.064	3.005
TOPLAM KULLANIM	2.937	3.077	3.036
Bitiş Stoku (31 Ağustos)	345	102	101

Kaynak: TÜİK, USDA verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hazırlanmıştır. (Erişim Tarihi: 27.02.2023)
(piyasa yılı: 1 Eylül-31 ağustos)

a/ Tohum Eşdeğeri

Not: 1) Ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği; yerli %39, ithal %42

2) Ayçiçeği tohumunun küspe içeriği; yerli %55, ithal %52

3) Ayçiçek ham yağının net (rafine) yağa geçiş yüzdesi %94

4) İthalat ve ihracat rakamları, Ek Tablo 31'de belirtilen GTİP'ler dahilinde TÜİK verilerinden elde edilmiştir

5) Tüketim rakamları; Arz toplamından ihracat ve stok toplamı düşülerek elde edilmiştir.

6) Toplam Arz= Başlangıç Stoğu+Kullanılan Üretim+İthal Tohum

7) Toplam Tohum İhtiyacı /a (Kullanılan üretim+ithal tohum+ithal ham ve rafine yağın tohum karşılığı)

8) Stok verileri USDA'dan alınmıştır (www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 02.01.2023)

9) 2021/2022 sezonu ile ilgili tahmin; USDA ve TÜİK verileri dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Ayçiçek yağı: Türkiye'de yağ üretiminin oluşturulmaktadır. 1980'li yıllarda tarımsal büyük bir kısmını bitkisel yağlar sanayi sektöründe görülen gelişmeler

paralel olarak gerek teknoloji gerekse üretim miktarı açısından bitkisel yağ sanayinde de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Türkiye’de üretilen yağlık ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği %39 civarındadır. Bu kapsamda, 2020/2021 sezonunda üretilen 1,9 milyon ton yağlık ayçiçeğinden 735 bin ton ham yağ üretimi gerçekleştirilmiştir.

Aynı sezonda Türkiye’nin 1,7 milyon ton olan toplam ayçiçek ham yağ arzının %41,9’u yerli üretim ile, geriye kalan kısmı ise tohum ithalatı ve ham yağ ithalatı ile karşılanmıştır (Tablo 4). Söz konusu sezonda ayçiçek yağı arzı %0,8 azalarak 2 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye’de gerek hızlı nüfus artışı ve gerekse kişi başına artan tüketim sonucu

bitkisel yağ tüketiminde sürekli bir artış gözlenmektedir. Tüketimi karşılayacak yeterli üretimin olmaması ve bitkisel yağ ihracatlarının artması nedeniyle, bitkisel yağ üretiminde giderek artan önemli miktardaki açık, ithalat yoluyla karşılanmaktadır.

İthalat daha çok ham yağ ve yağlı tohum olarak yapılmakta olup, ithalatın çoğunlukla ham yağ şeklinde yapılması katma değer kaybına neden olmakta ve sanayinin kırma kapasitesinin atıl kalmasına neden olmaktadır. Özellikle 2005-2006 yıllarında Rusya ve Ukrayna gibi ülkelerde yabancı ortaklı yağ işleme tesislerinin kurulması ile tohumdan çok ham yağ ithalatı yapılmak zorunda kalınması da bu kayıpları arttırmaktadır.

Tablo 4. Türkiye Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (bin ton)

	2019/2020	2020/2021	2021/2022 (Tahmin)
Tohum			
Yurtiçi tohum üretimi	1.950	1.900	2.215
Ürün kayıpları (%0,8)	17	17	19
Kullanılan üretim	1.933	1.883	2.196
İthal edilen tohum	996	784	639
Ham yağ			
Yurtiçi tohum üretiminin ham yağ karşılığı	754	735	856
İthal tohumun ham yağ karşılığı	418	329	268
İthal ham yağ	739	689	1.304
Toplam ham yağ	1.911	1.753	2.429
ARZ			
Rafine yağ arzı			
Başlangıç stoku (1 Eylül)	203	345	102
Üretim (Toplam ham yağın rafine karşılığı)	1.797	1.648	2.283
İthalat	31	22	3
TOPLAM ARZ	2.031	2.015	2.388
KULLANIM			
Ham yağ ihracatı	7	51	311
Rafine yağ İhracatı	608	457	572
Ham yağ ihracatının rafine karşılığı	7	48	292
Toplam rafine yağ ihracatı	615	505	864
Tüketim (Sıvı Yağ)	1.071	1.408	1.423
TOPLAM KULLANIM	1.686	1.913	2.287
Bitiş stoku (31 Ağustos)	345	102	101

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hazırlanmıştır (Erişim Tarihi: 27.02.2023).

Not: 1) Ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği; yerli %39, ithal %42

2) Ayçiçek ham yağının net (rafine) yağa geçiş yüzdesi %94

3) İthalat ve ihracat rakamları, Ek Tablo 31’de belirtilen GTİP’ler dahilinde TÜİK verilerinden elde edilmiştir.

4) Tüketim rakamları; Arz toplamından ihracat ve bitiş stoku toplamı düşülerek elde edilmiştir.

5) 2021/2022 sezonu ile ilgili veriler; USDA’nın değişim öngörülerini dikkate alınarak hesaplanmıştır.

6) Stok rakamları USDA’dan alınmıştır (Erişim Tarihi: 02.01.2023).

Tohum ve Ham Yağ İthalatı Azaldı

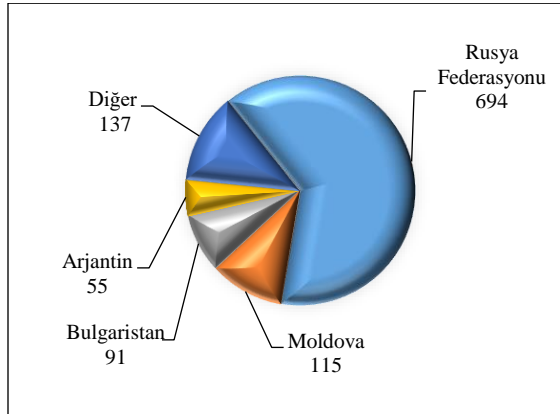
2020/2021 sezonunda Türkiye yağlık ayçiçeği ithalatı bir önceki sezona göre %21,3 oranında azalarak 784 bin ton, ham yağ ithalatı ise %6,8 oranında azalarak 689 bin ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 4).

Yine aynı sezonda tohum ve ham yağ ithalatına ödenen miktar bir önceki sezona göre sırasıyla %27 ve %50 oranında artmış ve 949 milyon \$ ödeme yapılmıştır (Ek Tablo 8).

Türkiye'nin 2020 yılı itibarıyla yağlık ayçiçeği tohumu ithalatının %63'ü Rusya Federasyonu, %10'u Moldova, %8'i Bulgaristan ve %5'i Arjantin olmak üzere %87'si bu dört ülkeden gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 11). Türkiye'nin ayçiçeği tohumu ihracatı ise yok denecek kadar azdır.

Buna rağmen 2020 yılında Türkiye'nin tohum ihracatı 49 bin ton olup, %95'i sırasıyla Romanya, Birleşik Krallık, ABD ve Cezayir'e yapılmıştır (Ek Tablo 13).

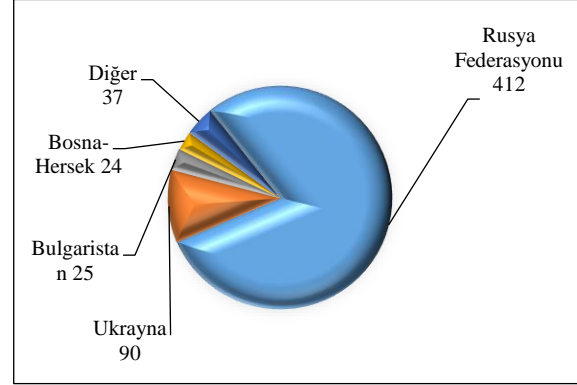
Grafik 8. Türkiye'nin ayçiçek tohumu ithalatı (bin ton, 2020)

Türkiye'nin 2020 yılı itibarıyla ham ayçiçek yağı ithal ettiği başlıca ülkeler; Rusya, Ukrayna, Bulgaristan ve Bosna-Hersek'dir. Nitekim söz konusu yılda Türkiye ham ayçiçeği yağı ithalatının, %79,5'ini Rusya, %10,5'ini Ukrayna, %3,1'ini Bulgaristan ve %2,8'ini Bosna-Hersek olmak üzere,

%95,9'unu bu dört ülkeden gerçekleştirmiştir (Ek Tablo 15).

Grafik 9. Türkiye'nin ham ayçiçek yağı ithalatı (bin ton, 2020)

2013 yılından önce Türkiye Bosna-Hersek'ten ham yağ ve rafine yağ ithalatı yapmazken bu yıldan sonra Bosna-Hersek'ten gerçekleştirilen ham ve rafine yağ ithalatı 2017 yılına kadar sürekli artış göstermiş ancak 2018 yılı itibari ile ithalattaki payı düşüşe geçmiştir. Nitekim 2020 yılında ham yağ ithalatı 24 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin rafine ayçiçek yağı ithalatı yok denecek kadar az olmakla birlikte, 2020 yılında gerçekleştirilen 29,4 bin tonluk ithalatın %98'i Bosna-Hersek'ten gerçekleştirmiştir (Ek Tablo 19).

11/04/2018 Tarihli ve 30388 Sayılı Resmî Gazete yer alan İthalat rejimi kararı ile Bosna Hersek'ten ithal edilen "0" gümrüklü (kota 75000 ton) rafine ayçiçeği yağının miktarı çok fazla olmasa da, piyasada fiyat dengesizliği yarattığı ve sektörde haksız rekabete neden olduğu ifade edilmektedir.

2020 yılında Türkiye'nin Rusya'dan yaptığı ham yağ ithalatı önceki yıla oranla %64 artarken, Ukrayna'dan yaptığı ithalat ise önceki yıla oranla 5 kat artmıştır.

Rafine Yağ İhracatı Azalmıştır

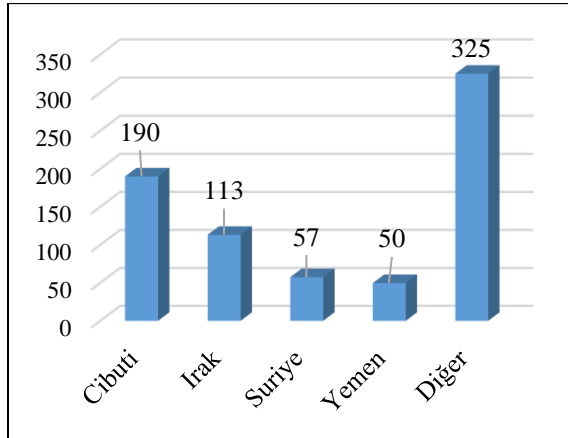
Türkiye ayçiçeği ihracatının büyük bölümünü rafine ayçiçek yağı olarak

gerçekleştirmektedir. Tohum ve ham yağ ihracatı ise oldukça düşük düzeydedir (Ek Tablo 9).

Türkiye’de kurulu yağlı tohum kırma ve bitkisel yağ rafinasyon kapasitesi kullanılması için, Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında ayçiçeği ithalatına izin verilmesi nedeniyle rafine ayçiçek yağı ihracatında son yıllarda önemli oranda artış gerçekleşmiştir. Ancak ayçiçek yağı ihracatı 2020/2021 sezonunda bir önceki sezona oranla %24,8 oranında azalmıştır (Tablo 4).

Türkiye rafine ayçiçek yağı ihracatından en büyük payı Cibuti ve Irak almaktadır. Nitekim, 2020 yılı itibarıyla rafine ayçiçek yağı ihracatının %25,8’i Cibuti’ye, %15,4’ü Irak’a, %7,8’i Suriye’ye ve %6,7’si Yemen’e olmak üzere %55,7’si bu dört ülkeye gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 21).

Grafik 10. Türkiye’nin rafine ayçiçek yağı ihracatı (bin ton, 2020)

Fiyatlar

Türkiye’de özel sektörün yanı sıra, Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (Trakyabirlik) ve Konya Şeker tarafından ürün alımı gerçekleştirilmektedir. Türkiye’de ayçiçeği fiyatları, Trakyabirlik tarafından belirlenen düzeylerde gerçekleşmekte, özel firmalar bu fiyatlar seviyesinde alım yapmaktadırlar.

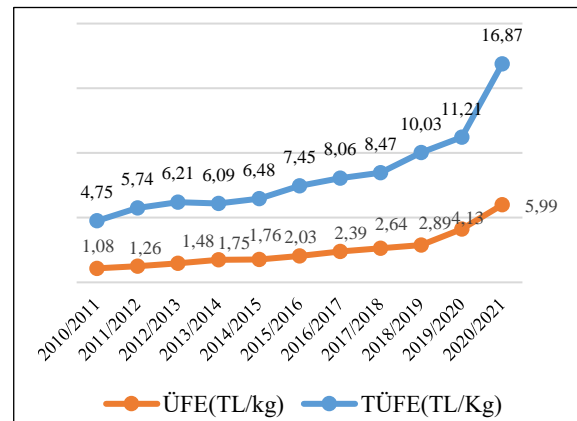
Türkiye’nin ayçiçeğinde net ithalatçı olması nedeniyle yurtiçi ayçiçeği tohumu ve yağ fiyatları dünya fiyatlarındaki değişimlerden direkt olarak etkilenmektedir ve ithal fiyatlarının artmasıyla Türkiye yurtiçi fiyatları da artış eğilimine geçmektedir.

TÜİK verilerine göre, 2020/2021 sezonu itibarıyla Türkiye’de ayçiçeği tohumu üretici fiyatı bir önceki sezona oranla %45,2 artarak 5,99 TL/kg, ayçiçeği yağı tüketici fiyatı ise %50,5 artarak 16,87 TL/kg olarak gerçekleşmiştir (Grafik 11) (Ek Tablo 28).

Türkiye’de ayçiçek yağı tüketici fiyatları yıllar itibarıyla artış eğilimindedir. 2019, 2020 ve 2021 yıllarında sırasıyla 10,1 TL/kg, 12,5 TL/kg ve 19,53 gerçekleşmiştir (Ek Tablo 29).

Ayçiçek yağı arzındaki azalışın sebebebi olarak ithalatın payı dikkate alındığında, son dönemde yaşanan ayçiçeği yurt içi tüketici fiyatının yüksek olması ithalat fiyatının yüksek olması ve doların artışına bağlanabilir.

Grafik 11. Türkiye’de ayçiçeği ve ayçiçek yağı fiyatları (TL/kg)

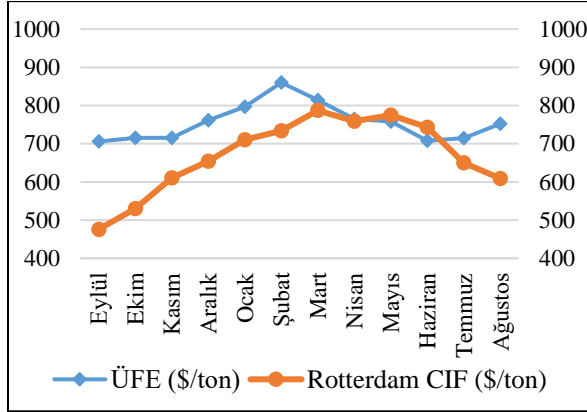

Dünyada 2020/2021 sezonunda üretici fiyatları, ürünün piyasaya girdiği Eylül ayında dünya fiyatı 476 \$/ton, Türkiye fiyatı ise 706 \$/ton olarak gerçekleşmiştir.

USDA verilerine göre, 2020/2021 sezonu dünya üretici fiyatları bütün ürünün piyasaya

girmeye başladığı Eylül-Ekim aylarında en düşük seviyesine ulaşmışken, mart ayında ise en yüksek seviyede gerçekleşmiştir. TÜİK verilerine göre Türkiye’de de Eylül-Ekim aylarında en düşük seviyesinde iken Şubat-Mart aylarında en yüksek seviyede gerçekleşmiştir (Grafik 12).

Grafik 12. Dünya ve Türkiye’de ayçiçeği tohum fiyatları (2020/2021)

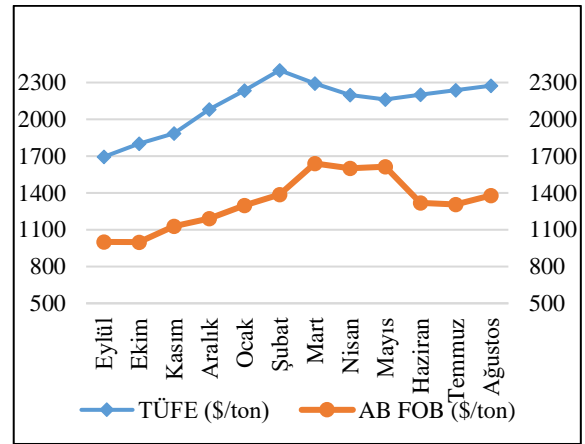

Genel olarak Türkiye’de rafine ayçiçek yağı fiyatı, dünya birim fiyatının üzerinde seyretmektedir. Türkiye’de 2020/2021

sezonu başında 1,7 \$/kg seviyesinde bulunan rafine ayçiçek yağı tüketici fiyatı Şubat ayında en yüksek seviyesine ulaşmış ve sonrasında sabit bir eğilim göstermiştir.

Nitekim, söz konusu sezonda, ayçiçek yağı dünya fiyatının en yüksek olduğu ay Mart olmakla birlikte, en düşük fiyat ise, yeni ürün satışının gerçekleştiği Eylül ayında oluşmuştur (Grafik 13).

Grafik 13. Dünya ve Türkiye’de ayçiçek yağı fiyatları (2020/2021)

TÜRKİYE'DE TAHMİN: 2021/2022**Ayçiçeği ekim alanları ve üretiminin arttığı tahmin edilmektedir.**

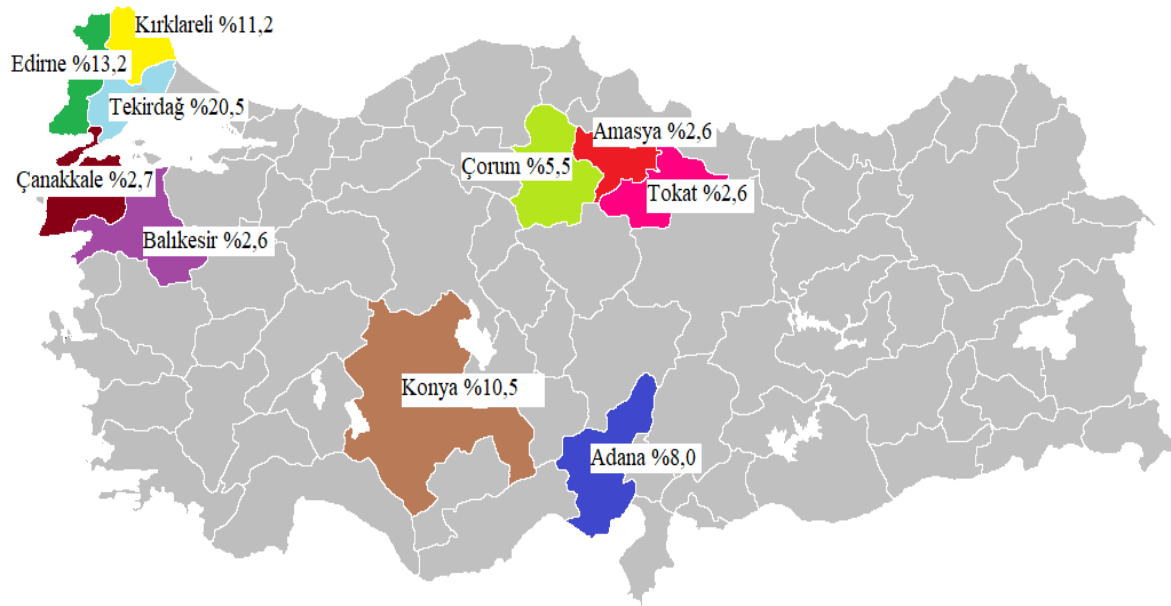
USDA ve TÜİK tahminlerine göre; 2021/2022 sezonunda Türkiye'de ayçiçeği ekim alanlarının %23,6 artarak 901 bin ha, üretimin ise %16,8 oranında artarak 2,4 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir. Aynı sezonda Türkiye'de ortalama ayçiçeği veriminin 268 kg/da olduğu tahmin edilmektedir (Tablo 3).

TÜİK verilerine göre 2021 yılında yağlık ayçiçeğinde bir önceki yıla oranla en fazla

üretim artışının sırasıyla Aydın, Erzincan, Sivas, Çankırı, İzmir, Osmaniye ve Bilecik illerinde görüldüğü tahmin edilmektedir (Ek Tablo 30).

Yine TÜİK verilerine göre 2021 yılında Türkiye yağlık ayçiçeği ekim alanı 811 bin ha'dır. Tekirdağ (166 bin ha), Edirne (107 bin ha), Kırklareli (91 bin ha), Konya (85 bin ha) ve Adana (65 bin ha) yağlık ayçiçeği ekim alanının %63,5'ini oluşturmaktadır (Ek Tablo 30) (Grafik 14).

Grafik 14. Türkiye'de ayçiçeği ekim alanları (% , 2021)

2021/2022 sezonunda yağlık ayçiçeği üretiminde tahmin edilen artışa bağlı olarak yurtiçi ham ayçiçek yağı üretiminde de artış tahmin edilmektedir.

2021/2022 sezonunda Türkiye'nin toplam ayçiçek ham yağ arzının ham yağ ithalatındaki artışa bağlı olarak %38,6 oranında artarak, 2,4 milyon ton olduğu ve bu arzın %41,9'u yurtiçi üretimden sağlandığı tahmin edilmektedir.

Ayçiçeği tohumu ithalatının azaldığı, ham yağ ithalatının arttığı tahmin ediliyor

2021/2022 sezonunda toplam ham yağ ihtiyacının %35,3'ünün yurtiçi üretimle karşılandığı, geriye kalan açığın ise yağlık ayçiçeği ve ham ayçiçek yağı ithalatı ile karşılandığı tahmin edilmektedir.

TÜİK verileri dikkate alındığında, tohum ithalatının önceki sezona göre %18,5 azalarak 639 bin ton olduğu, buna nazaran

ham yağ ithalatının %89,3 oranında artarak 1,3 milyon tona ulaştığı tahmin edilmektedir. Bu kapsamda 2021/2022 sezonunda toplam ham yağ arzının %38,6 oranında artarak 2,4 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir.

Rafine yağ ihracatının arttığı tahmin ediliyor

2020/2021 sezonunda 457 bin ton olarak gerçekleşen rafine yağ ihracatının, Türkiye'nin rafine yağ ihracatında ilk sırada yer alan Irak, Cibuti, Yemen ve Suriye'de dahil 2021/2022 sezonunda %25,2 oranındaki artışla 572 bin ton olduğu tahmin edilmektedir (Tablo 4, Ek Tablo 9).

2020 yılında Türkiye'nin en büyük ayçiçeği tohumu tedarikçisi olan Rusya, 2021 yılında Türkiye'ye ithalatını %98,6 oranında azaltmış, yine Türkiye'ye ithalatta ilk

sıralarda yer alan Bulgaristan ise ithalat oranını %91,7 arttırarak en büyük tedarikçi olmuştur (Ek Tablo 11).

Fiyatlar

2020 yılı ayçiçeği üretici fiyatı ortalaması 4,73 TL/kg iken, 2021 yılı ayçiçeği üretici fiyatı bir önceki yıla göre %36,5 oranında artışla 6,45 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönem 12,53 TL/kg olan ayçiçek yağı tüketici fiyatı, yine 2021 yılında bir önceki yılın ortalamasına göre %55,9 artışla 19,53 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

Ayçiçeği borsa fiyatında ise Edirne Ticaret Borsası hazır müstahsil satış fiyatları dikkate alınmış olup, bu fiyat 2020 yılında 3,31 TL/kg iken, 2021 yılında %70'lik artışla 5,6 TL/kg olmuştur.

TÜRKİYE'DE ÖNGÖRÜ: 2022/2023**Ayçiçeği ekim alanlarının artacağı öngörülüyor**

USDA verilerine göre; 2022/2023 pazarlama yılında Türkiye'de ayçiçeği ekim alanlarının %3,9 oranında artarak 760 bin ha'a yükseleceği öngörülmektedir. Aynı pazarlama yılında 102 bin ton olan başlangıç stoklarının %0,9 oranında azalarak 101 bin tona düşeceği, bitiş stoklarının ise %2,9 oranında artarak 101 bin tondan 104 bin tona yükseleceği öngörülmektedir.

Yine 2022/2023 pazarlama yılında ayçiçeği tohumu ithalat miktarında %86,8 oranında, ihracat miktarında ise %5,9 oranında artış öngörülmektedir. 2022/2023 sezonunda Türkiye'nin ayçiçek yağı ihracatının da %29,4'lük artışla 1,1 milyon ton olacağı öngörülmektedir.

Ayçiçeği üretiminin artacağı öngörülüyor

TÜİK Bitkisel Üretim 2022 yılı 2. tahmin verilerinden yararlanılarak, 2022/2023

sezonunda ayçiçeği tohumu üretiminin bir önceki sezona oranla %5,6 artarak 2,5 milyon ton olacağı öngörülmektedir. Yine aynı sezonda ayçiçeği tohumunun yağlı tohumlar içindeki payının %79,8'den %82,2'ye yükseleceği öngörülmektedir.

Fiyatlar

Dünyada döviz kurlarındaki yükseliş ve petrol fiyatlarının arttığı yıllarda, Türkiye'de yağlı tohum ve yağ fiyatları artmaktadır. Türkiye'nin net ayçiçeği ithalatçısı olması nedeniyle, Türkiye ayçiçeği fiyatları, dünya fiyatları ve petrol fiyatlarından direkt olarak etkilenmektedir.

Fiyatlara; rekolte, iklim şartları, tüketim, petrol fiyatları, parite, spekülörlerin yatırım eğilimleri, ekonomik veriler ve devlet uygulamaları da etki etmektedir.

TÜRKİYE'DE YAĞLIK AYÇİÇEĞİ POLİTİKALARI

Türkiye’de yağlık ayçiçeğinin, üretimde sürdürülebilirliğin sağlanması ve arz açığının giderilmesi amacıyla desteklenmesi önem arz etmektedir.

Bu kapsamda, yağlık ayçiçeği uzun yıllardır üretimini teşvik etmek ve bitkisel yağ açığını giderebilmek amacıyla devlet desteklemesi kapsamındadır.

Türkiye’de ayçiçeği ile ilgili politikalar tarımsal desteklemeler ve tarife kontenjanı uygulamaları ile sürdürülmektedir. Tarımsal desteklemeler ise alan bazlı destekler, havza bazlı destekler, Dahilde İşleme Rejimi (DİR) uygulamaları ve tarım sigortası desteği şeklinde uygulanmaktadır.

Uygulanmış Politikalar

- ✓ 1969-1994: Tarım Satış Kooperatiflerinin devlet adına destekleme alımları yoluyla desteklenmiştir.
- ✓ 1994 yılına kadar destekleme fiyatları (Garanti fiyat sistemi)
- ✓ 1996-1999 yılları arasında daha önceki yıllarda devlet adına alım yapan Tarım Satış Kooperatiflerine, Devlet Fiyat İstikrar Fonu (DFİF) kaynaklı basit faizli kredi desteği
- ✓ 1999’dan itibaren prim desteği
- ✓ 1999-2001 Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında ihracat teşviği
- ✓ 2002-2008 DGD destekleri
- ✓ 2003 yılında Alternatif Ürün Desteği
- ✓ Girdi Destekleri (Gübre, Mazot (2003))
- ✓ Tarife Kontenjanı uygulamaları ile ithalat izni

Halen Uygulanan Politikalar

Tarımda başlatılan yapısal reformlar ve destekleme yöntemlerindeki değişiklikler kapsamında; hem birliklerin dünya fiyatından ürün almasını sağlamak, hem de üreticiye yüksek fiyat vermek amacıyla 1999 yılı ürünü yağlık ayçiçeğinde uygulanmaya başlanan prim sistemi halen devam etmektedir.

2022 yılında yağlık ayçiçeği üreticilerine verilen toplam destek miktarı bir önceki yıla oranla %44 oranında artarak 0,921 TL/kg olarak gerçekleşirken son beş yıllık süreçte %89,5 oranında artış göstermiştir.

2022 yılı ürünü için ayçiçeğine verilen mevcut destekler aşağıdaki gibidir (TOB, 2022);

- Fark Ödemesi Desteği Birim Miktarı 50 Kr/kg,
- Mazot 88 TL/da ve gübre desteği 21 TL/da,
- Organik tarım desteği;

II. Kategori üretim için; 40 TL/da

- Patates siğili hastalığı görülen (Adana, Afyonkarahisar, Aksaray, Artvin, Ankara, Bursa; Gümüşhane, Iğdır, Kayseri, Niğde, Nevşehir, Ordu, Sivas ve Trabzon) alanlarda yağlık ayçiçeği, aspir, kanola ve soya üretimi yapan çiftçilere aldığı alternatif ödeme desteği 125 TL/da’dır
- Sigorta poliçesinin %50’si tarım sigortası kapsamında desteklenmektedir.

Diğer yandan, Türkiye’de ayçiçeği tohumu ve ham yağ ithalatında gümrük vergisi ve gözetim fiyatı uygulamaları devam etmektedir.

EK TABLOLAR**Ek Tablo 1. Dünyada Başlıca Yağlı Tohumların Arzı ve Dağılımı (Bin ton)**

	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22 ¹	2022/23 ²	21/22-22/23 Değişim (%)	% Pay 2022/23
EKİM ALANI (1000 HA)							
Soya	125.458	123.197	128.997	130.934	135.045	3,14	51,30
Kanola	35.868	34.707	34.916	37.850	40.105	5,96	15,24
Pamuk	32.610	33.865	30.813	31.763	31.519	-0,77	11,97
Yerfıstığı	28.038	28.127	29.927	30.887	29.666	-3,95	11,27
Ayçiçeği	25.810	25.984	26.857	28.819	26.896	-6,67	10,22
Toplam	247.784	245.880	251.510	260.253	263.231	1,14	100,00
ÜRETİM							
Soya	362.660	340.367	368.522	355.605	391.169	10,00	60,70
Kanola	72.886	69.635	73.892	73.952	84.341	14,05	13,09
Ayçiçeği	50.659	54.160	49.200	57.319	50.700	-11,55	7,87
Yerfıstığı	46.621	48.173	50.257	50.434	50.321	-0,22	7,81
Pamuk Çiğiti	43.079	43.629	41.000	41.701	42.130	1,03	6,54
Palm Çekirdeği	19.462	19.326	19.046	19.273	19.874	3,12	3,08
Hindistan Cevizi	5.818	5.702	5.594	5.861	5.861	0,00	0,91
Toplam	601.185	580.992	607.511	604.145	644.396	6,66	100,00
İTHALAT							
Soya	146.018	165.123	165.535	157.143	166.212	5,77	85,86
Kanola	14.635	15.711	16.662	14.021	16.587	18,30	8,57
Yerfıstığı	3.525	4.341	4.308	3.893	4.289	10,17	2,22
Ayçiçeği	2.890	3.343	2.735	3.779	5.332	41,10	2,75
Pamuk Çiğiti	733	805	838	1.016	955	-6,00	0,49
Hindistan Cevizi	204	153	81	87	84	-3,45	0,04
Palm Çekirdeği	162	144	144	126	128	1,59	0,07
Toplam	168.167	189.620	190.303	180.065	193.587	7,51	100
İŞLENEN							
Soya	298.618	312.299	315.433	314.777	329.317	4,62	61,74
Kanola	68.044	68.490	71.194	71.695	77.440	8,01	14,52
Ayçiçeği	46.518	49.286	45.102	47.243	47.786	1,15	8,96
Pamuk Çiğiti	32.801	33.704	32.094	32.920	33.222	0,92	6,23
Yerfıstığı	18.001	19.199	19.789	20.185	20.030	-0,77	3,75
Palm Çekirdeği	19.418	19.367	19.032	19.060	19.925	4,54	3,74
Hindistan Cevizi	5.827	5.555	5.521	5.714	5.715	0,02	1,07
Toplam	489.227	507.900	508.165	511.594	533.435	4,27	100
İHRACAT							
Soya	149.187	165.556	164.994	153.818	169.377	10,12	85,43
Kanola	14.678	15.982	18.106	14.661	17.709	20,79	8,93
Yerfıstığı	3.830	4.928	4.916	4.289	4.585	6,90	2,31
Ayçiçeği	3.213	3.687	2.900	3.922	5.345	36,28	2,70
Pamuk Çiğiti	836	883	960	1.089	1.066	-2,11	0,54
Hindistan Cevizi	180	275	97	121	135	11,57	0,07
Palm Çekirdeği	68	76	58	108	49	-54,63	0,02
Toplam	171.992	191.387	192.031	178.008	198.266	11,38	100
BİTİŞ STOKLARI							
Soya	114.256	94.730	100.032	95.585	102.714	7,46	84,59
Kanola	2.688	3.033	2.627	7.996	6.048	-24,36	4,98
Yerfıstığı	5.070	4.690	4.906	4.810	4.390	-8,73	3,62
Ayçiçeği	9.802	7.566	6.297	4.332	6.803	57,04	5,60
Pamuk Çiğiti	1.884	1.680	1.494	1.284	1.187	-7,55	0,98
Palm Çekirdeği	257	175	166	283	197	-30,39	0,16
Hindistan Cevizi	96	51	54	77	81	5,19	0,07
Toplam	134.053	111.925	115.576	114.367	121.420	6,17	100

Kaynak: USDA (Erişim Tarihi: 02.01.2023) ¹/Tahmin, ²/Öngörü

Ek Tablo 2. Dünyada Başlıca Bitkisel Yağların Arzı ve Dağılımı (Bin ton)

	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22 ¹	2022/23 ²	21/22-22/23 Değişim (%)	% Pay (2022/23)
ÜRETİM							
Palm Yağı	74.178	73.030	73.076	73.826	77.215	4,59	35,49
Soya Yağı	56.063	58.519	59.230	59.371	61.875	4,22	28,44
Kanola Yağı	27.800	28.136	29.114	29.073	31.652	8,87	14,55
Ayçiçek Yağı	19.603	21.109	19.032	19.853	20.061	1,05	9,22
Palm Çekirdeği Yağı	8.567	8.510	8.424	8.444	8.826	4,52	4,06
Yerfıstığı Yağı	5.824	6.211	6.407	6.547	6.499	-0,73	2,99
Çiğit Yağı	4.940	5.089	4.806	4.967	5.010	0,87	2,30
Hindistan Cevizi Yağı	3.662	3.493	3.455	3.591	3.590	-0,03	1,65
Zeytin Yağı	3.160	3.153	2.927	3.274	2.821	-13,84	1,30
Toplam	203.797	207.250	206.471	208.946	217.549	4,12	100
İTHALAT							
Palm Yağı	50.541	47.477	47.526	42.688	49.488	15,93	59,53
Soya Yağı	10.978	11.479	11.712	11.468	11.556	0,77	13,90
Ayçiçek Yağı	9.647	11.716	9.676	9.499	8.985	-5,41	10,81
Kanola Yağı	5.177	5.798	6.319	5.122	6.530	27,49	7,86
Palm Çekirdeği Yağı	3.006	3.023	2.932	2.697	2.938	8,94	3,53
Hindistan Cevizi Yağı	1.855	1.835	1.930	2.227	2.042	-8,31	2,46
Zeytin Yağı	1.106	1.305	1.216	1.262	1.073	-14,98	1,29
Yerfıstığı Yağı	298	313	444	294	419	42,52	0,50
Çiğit Yağı	95	97	98	112	98	-12,50	0,12
Toplam	82.703	83.043	81.853	75.369	83.129	10,30	100
İŞLENEN							
Soya Yağı	298.398	312.059	315.193	314.562	329.072	4,61	61,72
Kanola Yağı	68.044	68.490	71.194	71.695	77.440	8,01	14,52
Ayçiçek Yağı	46.572	49.340	45.156	47.347	47.840	1,04	8,97
Çiğit Yağı	32.801	33.704	32.094	32.920	33.222	0,92	6,23
Yerfıstığı Yağı	18.001	19.199	19.789	20.185	20.030	-0,77	3,76
Palm Çekirdeği Yağı	19.402	19.350	19.016	19.043	19.908	4,54	3,73
Hindistan Cevizi Yağı	5.800	5.528	5.494	5.687	5.688	0,02	1,07
Toplam	489.018	507.670	507.936	511.439	533.200	4,25	100
İHRACAT							
Palm Yağı	51.746	48.491	48.188	43.808	50.888	16,16	58,18
Soya Yağı	11.479	12.372	12.610	12.188	12.616	3,51	14,42
Ayçiçek Yağı	11.505	13.470	11.331	11.017	10.365	-5,92	11,85
Kanola Yağı	5.263	5.874	6.411	5.257	6.809	29,52	7,78
Palm Çekirdeği Yağı	3.397	3.293	3.217	2.766	3.157	14,14	3,61
Hindistan Cevizi Yağı	2.136	1.881	1.709	2.189	2.013	-8,04	2,30
Zeytin Yağı	1.179	1.468	1.362	1.354	1.104	-18,46	1,26
Yerfıstığı Yağı	312	320	477	291	410	40,89	0,47
Çiğit Yağı	98	111	92	124	102	-17,74	0,12
Toplam	87.115	87.280	85.397	78.994	87.464	10,72	100
BİTİŞ STOKLARI							
Palm Yağı	14.878	15.829	15.128	16.759	16.570	-1,13	55,52
Soya Yağı	4.717	5.376	5.263	4.562	4.866	6,66	16,30
Kanola Yağı	2.946	2.822	3.383	2.897	3.475	19,95	11,64
Ayçiçek Yağı	2.331	2.770	1.871	2.337	2.462	5,35	8,25
Palm Çekirdeği Yağı	1.032	1.120	976	1.059	891	-15,86	2,99
Hindistan Cevizi Yağı	622	550	676	738	572	-22,49	1,92
Zeytin Yağı	887	850	562	603	524	-13,10	1,76
Yerfıstığı Yağı	422	403	304	348	345	-0,86	1,16
Çiğit Yağı	201	206	149	131	142	8,40	0,48
Toplam	28.036	29.926	28.312	29.434	29.847	1,40	100

Kaynak: USDA (Erişim Tarihi: 02.01.2023) ¹/Tahmin, ²/Öngörü

Ek Tablo 3. Dünyada Ayrıçeği Tohumunun  lkelere Göre Dağılımı (Bin ton)

	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022 ¹	2022/2023 ²	% Pay
EKİM ALANI (1000 HA)						
Rusya	7.944	8.363	8.345	9.612	9.400	34,95
Ukrayna	6.500	6.400	7.000	7.100	4.600	17,10
AB	4.018	4.324	4.441	4.358	4.815	17,90
Arjantin	1.876	1.530	1.670	1.960	2.000	7,44
Kazakistan	850	815	750	940	1.050	3,90
Çin	921	915	873	887	950	3,53
Diğer	3.701	3.637	3.778	3.962	4.081	15,17
DÜNYA	25.810	25.984	26.857	28.819	26.896	100,00
ÜRETİM						
Ukrayna	15.000	16.500	14.100	17.500	10.000	19,72
Rusya	12.710	15.305	13.269	15.572	16.500	32,54
AB	9.505	9.474	8.898	10.249	9.475	18,69
Arjantin	3.825	3.235	3.430	4.050	4.200	8,28
Çin	2.494	2.664	2.570	2.424	2.650	5,23
Türkiye	1.800	1.750	1.560	1.750	1.900	3,75
Kazakistan	848	839	844	1.032	1.100	2,17
Diğer	4.477	4.393	4.529	4.742	4.875	9,62
DÜNYA	50.659	54.160	49.200	57.319	50.700	100,00
İTHALAT						
AB	555	976	779	1.794	2.850	53,45
Türkiye	1.116	1.178	907	669	1.250	23,44
Kazakistan	47	65	44	195	100	1,88
ABD	115	181	170	175	168	3,15
Çin	233	266	137	156	200	3,75
Özbekistan	280	107	141	150	150	2,81
Diğer	544	570	557	640	614	11,52
DÜNYA	2.890	3.343	2.735	3.779	5.332	100,00
İHRACAT						
Ukrayna	105	53	191	1.622	2.450	45,84
Moldova	629	479	273	550	350	6,55
Çin	452	500	475	438	350	6,55
AB	680	528	624	396	600	11,23
Rusya	363	1.253	554	235	800	14,97
Kazakistan	451	318	266	224	280	5,24
Arjantin	148	212	176	156	200	3,74
Türkiye	116	99	123	118	125	2,34
Diğer	269	245	218	183	190	3,55
DÜNYA	3.213	3.687	2.900	3.922	5.345	100,00
YURTİÇİ TÜKETİM						
Rusya	12.350	14.200	12.825	14.550	15.475	29,40
AB	9.711	9.665	9.225	11.425	11.925	22,66
Ukrayna	14.950	16.560	13.850	11.350	9.600	18,24
Arjantin	3.656	3.058	3.417	3.850	3.925	7,46
Çin	2.300	2.200	2.200	2.550	2.500	4,75
Türkiye	2.627	2.687	2.587	2.302	3.022	5,74
Diğer	4.929	5.101	5.337	5.780	6.188	11,76
DÜNYA	50.523	53.471	49.441	51.807	52.635	100,00
BİTİŞ STOKLARI						
Ukrayna	140	58	141	4.690	2.650	43,82
Rusya	228	136	96	958	1.228	20,30
Arjantin	1.002	967	804	848	923	15,26
Avrupa	316	573	401	623	423	6,99
Çin	363	593	625	217	217	3,59
Moldova	14	7	14	140	120	1,98
Amerika	130	88	179	134	168	2,78
Diğer	495	611	367	386	319	5,27
DÜNYA	2.688	3.033	2.627	7.996	6.048	100,00

Kaynak: USDA (Erişim Tarihi: 02.01.2023) ¹/Tahmin, ²/ ng r 

Ek Tablo 4. Dünyada Ayçiçek Yağının Ülkelere Göre Dağılımı (Bin ton)

	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022 ¹	2022/2023 ²	% Pay (22/23)
ÜRETİM						
Rusya	4.935	5.699	5.121	5.823	6.195	30,88
Ukrayna	6.364	7.390	5.913	4.644	3.870	19,29
AB	3.671	3.645	3.460	4.394	4.605	22,95
Arjantin	1.425	1.160	1.350	1.503	1.524	7,60
Türkiye	1.066	1.086	1.044	923	1.219	6,08
Çin	466	430	430	556	538	2,68
Diğer	1.676	1.699	1.714	2.010	2.110	10,52
DÜNYA	19.603	21.109	19.032	19.853	20.061	100,00
İTHALAT						
AB	1.884	2.368	1.601	2.001	1.650	18,36
Hindistan	2.328	2.514	1.958	1.956	1.800	20,03
Türkiye	569	870	778	1.308	800	8,90
İran	583	690	830	585	700	7,79
Çin	1.032	1.749	1.640	513	1.100	12,24
Irak	509	608	431	450	425	4,73
Diğer	2.742	2.917	2.438	2.686	2.510	27,94
DÜNYA	9.647	11.716	9.676	9.499	8.985	100,00
İHRACAT						
Ukrayna	6.063	6.686	5.273	4.465	3.400	32,80
Rusya	2.652	3.830	3.246	3.100	3.700	35,70
Arjantin	854	558	829	900	900	8,68
Türkiye	496	715	639	889	750	7,24
AB	678	875	683	852	800	7,72
Kazakistan	73	118	95	181	180	1,74
Diğer	689	688	566	630	635	6,13
DÜNYA	11.505	13.470	11.331	11.017	10.365	100,00
YURTIÇİ TÜKETİM						
AB	4.789	4.898	4.788	5.463	5.463	29,44
Rusya	2.125	2.025	1.995	2.350	2.375	12,80
Hindistan	2.550	2.560	2.300	1.850	1.850	9,97
Türkiye	1.095	1.140	1.230	1.255	1.280	6,90
Çin	1.496	2.176	2.067	1.063	1.635	8,81
İran	600	675	700	750	760	4,10
Arjantin	582	582	582	582	582	3,14
Diğer	4.783	4.860	4.614	4.556	4.611	24,85
DÜNYA	18.020	18.916	18.276	17.869	18.556	100,00
BİTİŞ STOKLARI						
Rusya	327	172	53	427	548	22,26
Hindistan	395	390	106	262	272	11,05
AB	346	586	176	256	248	10,07
Arjantin	275	295	234	255	297	12,06
Türkiye	86	187	140	227	216	8,77
İran	149	185	338	194	155	6,30
Özbekistan	99	97	110	131	91	3,70
Diğer	654	858	714	585	635	25,79
DÜNYA	2.331	2.770	1.871	2.337	2.462	100,00

Kaynak: USDA (Erişim Tarihi: 02.01.2023) ¹Tahmin, ²Öngörü

Ek Tablo 5. AB (28)'de Başlıca Yağlı Tohumlar (Bin ton)

	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022 ¹	2022/2023 ²
EKİLİ ALAN (1000 HA)					
Kanola	6.452	5.081	5.324	5.334	5.915
Ayçiçeği	4.018	4.324	4.441	4.358	4.815
Soya	944	937	997	979	1.055
ÜRETİM					
Kanola	18.048	15.252	16.732	17.216	19.500
Ayçiçeği	9.505	9.474	8.898	10.249	9.475
Soya	2.737	2.711	2.600	2.705	2.465
İTHALAT					
Soya	14.346	15.017	14.786	14.549	14.400
Kanola	4.329	5.975	5.797	5.571	5.300
Ayçiçeği	555	976	779	1.794	2.850
İHRACAT					
Ayçiçeği	291	332	173	425	400
Soya	680	528	624	396	600
Kanola	227	229	187	291	250
YURTİÇİ TÜKETİM					
Kanola	22.125	21.675	22.825	22.350	22.125
Soya	16.580	17.165	17.360	16.970	16.580
Ayçiçeği	9.711	9.665	9.225	11.425	9.711
BİTİŞ STOKLARI					
Soya	1.387	1.721	1.560	1.553	1.688
Kanola	1.860	1.080	611	623	798
Ayçiçeği	316	573	401	623	423

Kaynak: USDA (Erişim Tarihi: 02.01.2023) ¹/Tahmin, ²/Öngörü

Ek Tablo 6. Dünya Ayçiçek Tohumu ve Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton)

Üretim Sezonu	Ayçiçeği Tohumu		Ayçiçek Yağı	
	ABD Çiftlik Fiyatı	Rotterdam CIF	Minneapolis FOB	AB FOB
2011/12	562	593	1834	1254
2012/13	557	580	1452	1189
2013/14	484	466	1304	929
2014/15	496	432	1471	850
2015/16	446	440	1275	849
2016/17	387	408	1181	807
2017/18	383	403	1203	776
2018/19	385	380	1174	719
2019/20	450	420	1434	795
2020/21	513	685	1639	1350
2021/22	760	763	2456	1676
2021 Ekim	672	748	2844	1446
2021 Kasım	666	741	2756	1441
2021 Aralık	699	716	2756	1396
2022 Ocak	683	721	2714	1413
2022 Şubat	708	757	2543	1500
2022 Mart	747	970	2844	2570
2022 Nisan	818	895	2654	2126
2022 Mayıs	886	878	2502	2055
2022 Haziran	886	769	2155	1777
2022 Temmuz	798	654	1724	1557
2022 Ağustos	833	686	2028	1522
2022 Eylül	725	616	1949	1306

Kaynak: www.fas.usda.gov, Oilseeds: World MarketsandTrade, December 2022 (Erişim tarihi: 02.01.2023)

Ek Tablo 7. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İthalat Miktarı (Ton)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2014/2015													
Tohum	26.820	70.335	55.422	57.764	29.926	34.602	48.209	64.527	59.798	53.166	25.603	4.326	530.499
Ham Yağ	38.450	62.414	58.540	81.851	87.960	80.752	80.250	60.398	59.642	101.236	57.130	24.896	793.519
Rafine Yağ	1.368	1.316	1.513	2469,06	992	1.011	3.129	1.255	3.950	3.071	1	2	20.079
Küspe	22.817	56.315	73.276	90.119	64.694	73.313	87.632	96.483	65.150	72.537	40.191	30.806	773.334
2015/2016													
Tohum	4.528	33.505	17.380	22.857	9.708	25.862	53.978	53.625	83.239	66.830	18.805	31.854	422.168
Ham Yağ	14.632	38.717	70.494	101.121	63.942	76.670	55.914	39.237	73.134	57.650	36.933	28.019	656.463
Rafine Yağ	443	2.142	2.430	2.517	3.122	1.875	3.303	624	1.443	4.490	2.734	4.252	29.377
Küspe	15.319	67.129	85.535	100.887	67.988	82.429	98.169	77.761	48.997	74.812	31.579	50.447	801.052
2016/2017													
Tohum	2.011	23.701	12.616	24.773	28.995	37.298	155.767	70.079	83.442	78.146	65.600	6.325	588.764
Ham Yağ	33.441	58.105	96.911	81.973	71.571	53.723	74.666	66.379	77.793	66.624	43.633	28.416	753.234
Rafine Yağ	2.224	3.721	4.925	3.770	2.581	4.284	3.983	2.348	5.171	3.089	2.451	765,1	39.312
Küspe	29.097	62.665	94.601	63.125	145.015	108.105	145.749	73.653	92.167	63.876	53.046	26.492	957.592
2017/2018													
Tohum	3.921	12.137	31.146	41.555	65.168	81.576	126.993	93.711	46.812	62.141	71.578	3.035	639.773
Ham Yağ	11.984	24.129	69.422	33.119	36.240	28.315	46.840	42.647	62.088	43.466	50.576	13.788	462.615
Rafine Yağ	2.432	3.461	5.355	3.339	2.704	4.558	1.736	3.060	2.196	3.040	5.471	3.270	40.622
Küspe	35.464	77.139	64.452	79.978	159.773	125.886	67.026	102.107	108.985	60.228	37.709	12.708	931.454
2018/2019													
Tohum	2.128	225	34.734	43.321	33.635	66.961	154.473	131.354	245.595	176.569	44.228	10.070	943.292
Ham Yağ	26.330	41.056	39.449	37.421	58.974	37.570	46.753	54.545	55.500	35.582	40.484	30.033	503.698
Rafine Yağ	1.929	6	686	1.518	2.350	3.753	1.828	5.293	5.280	3.912	1.964	839	29.356
Küspe	12.110	35.701	58.338	53.919	95.838	117.205	135.800	139.625	90.877	62.618	66.464	41.736	910.230
2019/2020													
Tohum	26.044	72.615	54.708	31.733	26.025	225.704	188.416	94.643	153.032	112.846	9.558	569	995.893
Ham Yağ	21.175	37.531	34.854	46.522	41.991	47.435	59.615	92.116	163.706	104.170	57.305	32.090	738.510
Rafine Yağ	3.079	3.269	4.158	4.118	1.824	3.681	1.874	1.625	906	1.459	2.443	2.904	31.342
Küspe	35.866	68.315	92.723	132.688	107.159	111.787	77.846	48.550	117.826	97.165	90.329	43.894	1.024.147
2020/2021													
Tohum	9.352	23.447	84.843	118.444	90.883	115.597	113.138	99.936	94.304	26.357	6.995	1.102	784.398
Ham Yağ	25.101	13.355	68.252	71.705	52.294	81.736	117.932	82.450	33.893	52.193	43.327	46.463	688.702
Rafine Yağ	1.387	3.302	3.201	4.457	2.049	2.533	1.448	2.163	343	100	151	1.256	22.389
Küspe	31.483	100.954	108.613	121.257	79.240	60.193	79.725	94.332	56.732	31.325	29.397	24.382	817.634
2021/2022													
Tohum	4.517	28.147	44.837	41.703	15.096	34.084	45.108	32.227	51.775	146.360	114.580	80.430	638.862
Ham Yağ	40.288	30.770	87.939	179.887	134.601	112.926	90.339	114.867	159.590	132.725	70.485	150.564	1.304.982
Rafine Yağ	77	125	691	1.315	107	107	107	107	107	107	107	107	3.060
Küspe	22.401	44.454	134.160	109.711	95.241	44.562	31.683	70.422	72.372	75.808	42.786	76.143	819.743

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 8. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İthalatı (bin \$)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2014/2015													
Tohum	19.973	55.245	44.299	42.575	24.115	24.393	32.332	42.066	37.827	34.280	16.804	2.937	376.848
Ham Yağ	53.919	90.064	84.974	116.206	115.995	108.849	103.563	79.490	84.040	145.978	80.968	36.179	1.100.226
Rafine Yağ	1.610	1.503	1.847	3146,31	1.240	1.255	3.725	1.377	4.651	3.776	4	6	24.140
Küspe	6.167	14.381	18.326	22.270	16.512	18.895	22.762	23.815	15.612	18.135	10.542	8.038	195.454
2015/2016													
Tohum	3.067	21.719	11.340	15.423	6.343	16.891	35.186	34.556	53.709	43.814	12.771	20.611	275.431
Ham Yağ	19.249	56.918	100.877	143.414	89.132	109.020	80.550	54.023	98.809	79.562	51.420	41.785	924.758
Rafine Yağ	597	2.604	3.176	3.304	4.057	2.487	4.275	845	1.903	5.752	3.454	5.218	37.672
Küspe	4.239	16.779	21.111	23.954	14.638	17.059	19.369	15.383	10.093	18.963	8.406	12.476	182.471
2016/2017													
Tohum	1.493	18.183	9.716	15.095	16.090	18.865	77.956	35.140	41.938	39.207	34.129	3.325	311.136
Ham Yağ	43.296	82.382	132.933	107.433	71.508	50.923	72.943	65.105	77.535	66.862	46.612	27.198	844.730
Rafine Yağ	2.828	4.383	5.709	4.303	3.017	5.008	4.626	2.733	6.048	3.629	2.850	948	46.083
Küspe	6.749	13.376	19.674	12.815	29.073	21.311	23.399	14.153	17.657	12.169	10.200	5.028	185.604
2017/2018													
Tohum	2.291	7.124	15.842	17.840	27.461	31.749	50.929	37.043	18.833	25.512	30.164	1.164	265.952
Ham Yağ	12.522	24.897	67.767	30.789	34.913	22.551	37.361	33.148	49.247	35.175	40.312	10.858	399.540
Rafine Yağ	2.852	4.401	6.566	3.769	3.091	4.984	1.945	3.166	2.132	2.842	5.305	2.989	44.041
Küspe	6.886	14.465	11.951	14.706	29.806	24.220	14.480	25.495	29.316	16.864	10.444	3.458	202.092
2018/2019													
Tohum	687	126	13.959	16.155	12.589	25.282	58.573	51.429	97.212	71.041	19.107	4.453	370.612
Ham Yağ	20.309	30.644	29.300	26.748	40.394	25.784	32.319	37.666	39.922	25.290	29.082	23.015	360.475
Rafine Yağ	1.678	14	595	1.300	2.082	3.245	1.676	4.728	4.847	3.713	1.874	830	26.583
Küspe	3.147	9.055	14.141	12.970	22.492	27.219	31.565	31.912	19.842	14.091	15.343	9.863	211.640
2019/2020													
Tohum	10.518	25.958	20.456	11.338	10.313	91.907	78.599	37.660	64.438	47.253	3.784	254	402.480
Ham Yağ	15.951	27.665	25.675	32.827	29.994	34.392	46.336	69.364	121.209	76.792	42.615	24.243	547.063
Rafine Yağ	2.999	3.203	4.062	4.007	1.764	3.535	1.867	1.563	916	1.515	2.287	2.735	30.452
Küspe	8.406	14.921	19.604	27.571	22.598	24.254	17.134	10.730	27.861	23.141	21.596	10.250	228.067
2020/2021													
Tohum	3.984	10.963	44.419	69.018	56.989	76.545	76.408	74.754	71.256	20.569	5.136	755	510.797
Ham Yağ	20.252	12.786	62.131	72.391	57.979	99.234	151.896	119.920	52.694	74.666	56.825	55.967	836.740
Rafine Yağ	1.330	3.311	3.303	5.096	2.711	3.466	2.155	3.466	350	230	263	1.895	27.576
Küspe	7.294	25.515	31.227	38.675	25.770	21.316	28.200	30.988	18.737	11.081	10.190	7.545	256.537
2021/2022													
Tohum	2.732	18.728	36.783	26.908	11.850	26.435	39.684	31.482	46.160	126.663	93.211	59.379	520.017
Ham Yağ	50.734	39.248	120.550	250.933	190.094	155.547	128.686	186.228	286.276	257.019	125.238	227.152	2.017.704
Rafine Yağ	215	224	1.098	1.728	217	152	264	430	228	220	534	454	5.764
Küspe	7.368	13.602	43.477	35.183	30.012	14.687	12.082	25.072	26.976	26.287	14.101	24.370	273.216

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 9. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracat Miktarı (Ton)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2014/2015													
Tohum	48,4	48,6	26,2	46,3	288,8	367,6	339,0	151,5	197,2	74,1	131,4	149,9	1.869
Ham Yağ	1,4	0,4	2,3	0,0	0,0	24,7	3,5	0,4	1,2	0,2	0,6	0,0	34,7
Rafine Yağ	46.075	51.164	58.421	64.560	80.978	62.157	54.206	37.605	49.606	57.321	35.403	38.071	635.567
Küspe	50	100	100	75	0	0	0	0	53	0	6.553	0	6.932
2015/2016													
Tohum	287	238	258	36	382	442	840	426	384	291	176	602	4.362
Ham Yağ	0,3	0,8	0,2	0,0	0,0	0,0	1,3	0,2	2,7	0,3	0,0	0,1	6,0
Rafine Yağ	34.204	46.866	68.184	55.755	47.583	54.907	47.203	40.375	43.862	52.594	43.883	49.329	584.746
Küspe	51	50	74	100	0	0	100	0	360	3.164	0	50	3.948
2016/2017													
Tohum	568,2	1.058	924,6	416,4	753,9	662,1	960	1.249	300,8	432,6	918,1	1.368	9.611
Ham Yağ	0,2	0,1	0,1	1,5	-	0,6	29	0,7	0,1	30,0	0,3	6,7	69
Rafine Yağ	40.289	63.533	66.200	51.590	47.063	59.296	69.942	48.864	57.553	53.757	32.537	38.402	629.028
Küspe	212,7	1.261	1.315,0	140,0	113,2	25,9	74,3	50	95,7	-	-	-	3.288
2017/2018													
Tohum	1.580	2.225	2.368	3.036	637	217	204	474	40	351	107	466	11.706
Ham Yağ	1	1	1	4	3	2	2.077	275	373	227	264	1.685	4.913
Rafine Yağ	29.488	31.491	27.254	28.941	26.697	26.565	32.727	39.342	39.762	23.983	31.792	32.110	370.153
Küspe	-	52	54	76	179	385	3.154	180	208	152	601	1.887	6.927
2018/2019													
Tohum	735	164	227	493	416	125	288	509	680	203	226	361	4.427
Ham Yağ	77	208	205	165	59	68	569	632	270	487	5.319	486	8.546
Rafine Yağ	35.408	41.522	38.987	33.049	30.191	30.930	32.545	37.558	45.249	21.972	40.244	37.502	425.157
Küspe	3.186	1.250	2.619	2.948	200	3.896	925	198	269	676	1.732	4.752	22.651
2019/2020													
Tohum	101	671	764	389	421	602	818	208	94	124	162	45	4.400
Ham Yağ	574	1.753	735	1.731	183	371	297	113	177	552	712	181	7.380
Rafine Yağ	43.799	51.449	40.572	34.889	39.615	45.610	54.192	59.332	56.682	68.025	63.145	50.573	607.885
Küspe	293	73	44	2.397	50	2.697	151	968	489	2.194	100	149	9.602
2020/2021													
Tohum	559	127	437	562	240	315	3.388	3.044	52	26	4.378	140	13.268
Ham Yağ	1.604	2.194	20	14.892	79	16.473	2.054	22	3.566	7.554	45	2.267	50.769
Rafine Yağ	54.970	39.487	41.300	41.063	26.037	25.410	42.755	38.687	29.794	46.941	28.338	41.818	456.601
Küspe	0	850	912	284	295	1.900	998	791	1.700	6.083	3.294	1.076	18.183
2021/2022													
Tohum	536	3.893	7.062	5.473	4.749	5.816	1.188	1.298	12	113	683	67	30.890
Ham Yağ	6.861	1.163	8.167	13.736	11.987	15.894	7.989	50.886	28.400	52.995	51.429	62.098	311.606
Rafine Yağ	43.568	44.573	47.226	51.428	46.036	63.637	20.225	19.390	50.676	68.352	55.163	61.579	571.851
Küspe	1.175	1.019	3.139	191	2.573	3.241	182	951	16.263	3.933	1.646	1.451	35.763

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 10. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracat Değeri (bin \$)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2014/2015													
Tohum	106,7	107,9	46,4	85,7	294,1	567,2	325,8	240,6	225,7	143,8	248,8	271,6	2.664
Ham Yağ	2,0	0,8	3,4	0,0	0,0	20,5	4,8	0,7	2,0	0,4	1,1	0,0	35,7
Rafine Yağ	53.458	58.775	66.169	73.652	92.014	70.456	59.433	40.940	53.684	63.135	39.211	41.811	712.738
Küspe	15	24	31	24	0	0	0	0	17	0	1.651	0	1.762
2015/2016													
Tohum	496	394	421	65	622	709	1.285	689	613	488	266	913	6.960
Ham Yağ	0,7	1,2	0,5	0,0	0,0	0,0	2,5	0,4	4,8	0,5	0,0	0,2	10,9
Rafine Yağ	37.765	49.867	74.238	60.309	51.487	58.846	50.929	43.175	46.578	55.100	46.959	52.018	627.273
Küspe	16	12	20	28	0	0	24	0	86	1.158	0	16	1.359
2016/2017													
Tohum	1.083	2.081	1.704	587,7	1.281	937,0	1.437	1.657	460,9	688,3	1.421	2.045	15.382
Ham Yağ	0,3	0,1	0,2	2,6	0	1,9	36,8	1,7	0,3	47,7	0,4	8,9	100,8
Rafine Yağ	42.302	67.254	69.796	53.966	49.614	63.353	72.689	50.430	57.760	54.162	32.848	38.969	653.046
Küspe	61	300	19	263	61	30	5	18,9	0	13	23	0	795
2017/2018													
Tohum	2.361	3.511	3.604	4.813	791	351	367	591	25	344	188	265	17.211
Ham Yağ	1	4	2	8	5	5	1.662	271	374	219	259	1.583	4.394
Rafine Yağ	29.937	31.976	28.200	30.093	27.488	27.147	34.110	41.284	41.312	25.135	33.840	32.550	355.584
Küspe	0	22	16	17	56	100	1.096	64	70	57	147	389	2.033
2018/2019													
Tohum	647	144	232	341	370	122	296	445	671	220	252	344	4.084
Ham Yağ	76	199	187	156	65	65	701	947	253	455	6.490	496	10.092
Rafine Yağ	35.688	41.365	37.938	31.535	28.194	29.186	30.708	34.779	42.227	20.723	37.115	34.702	404.159
Küspe	1.047	336	960	581	54	1.353	205	54	106	277	420	1.835	7.229
2019/2020													
Tohum	168	1.238	837	373	748	1.060	1.099	87	160	124	212	70	6.177
Ham Yağ	583	1.615	748	1.518	179	397	290	106	166	515	659	172	6.947
Rafine Yağ	40.725	48.172	37.785	32.584	37.584	44.249	52.177	56.023	54.266	66.789	61.238	48.977	580.570
Küspe	70	25	14	857	15	1.143	41	198	148	956	31	41	3.538
2020/2021													
Tohum	841	179	585	863	376	513	2.470	2.175	33	16	2.526	167	10.744
Ham Yağ	1.333	2.092	21	18.776	81	20.639	2.544	20	5.534	11.876	54	2.717	65.687
Rafine Yağ	53.746	41.656	44.797	48.651	33.092	34.954	63.806	61.068	49.615	78.192	44.298	60.109	613.984
Küspe	0	183	100	60	112	642	309	327	475	2.219	1.420	294	6.141
2021/2022													
Tohum	1.871	12.553	20.219	15.364	19.067	26.475	5.469	4.719	53	107	1.142	76	107.116
Ham Yağ	8.772	1.398	10.687	18.623	16.479	22.070	11.008	91.972	52.158	102.102	95.373	100.605	531.246
Rafine Yağ	64.521	67.879	74.424	84.121	46.036	76.998	63.637	108.028	20.225	33.160	19.390	36.242	694.661
Küspe	475	271	1.195	64	954	1.312	76	386	6.834	1.379	488	383	13.817

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 11. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalat Miktarı (ton)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Bulgaristan	84.768	82.582	91.429	175.315	28.809
Moldova	318.308	393.498	114.682	171.444	115.276
Romanya	223.560	260.907	46.997	156.429	95.892
Ukrayna	29.254	27.186	43.454	58.219	555.234
Arjantin	0	30.704	55.018	38.391	44
Kazakistan	743	0	5.430	16.162	6.416
Fransa	0	0	25.092	14.444	0
Rusya Federasyonu	3.328	294.060	693.889	9.755	23
Sırbistan	174	18.280	12.786	6.796	0
Diğer	26.377	31.681	3.640	1.507	108
TOPLAM	686.511	1.138.899	1.092.418	648.462	801.803

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 12. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalat Değeri (bin \$)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Bulgaristan	34.591	32.705	39.501	130.002	23.363
Moldova	127.810	158.044	57.304	117.977	88.092
Romanya	88.288	96.579	21.513	105.887	67.671
Ukrayna	15.435	14.460	23.064	40.849	414.049
Arjantin	0	11.087	23.242	28.201	48
Kazakistan	264	0	2.338	11.081	5.211
Fransa	0	0	11.588	9.478	0
Diğer	12.206	134.057	311.086	10.466	121
TOPLAM	278.594	446.931	489.637	453.941	598.554

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 13. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İhracat Miktarı (ton)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Romanya	7.409	0	20.530	9.233	0
Birleşik Krallık	0	0	19.971	7.547	14
Irak	480	232	1.244	428	731
Cezayir	2.293	3.499	2.722	300	0
Rusya Federasyonu	0	0	0	300	0
ABD	254	2.023	3.681	128	178
Tunus	395	340	380	81	0
İtalya	0	0	59	61	0
Suriye	176	61	62	49	748
Bulgaristan	44	23	23	45	0
Kanada	2	1	39	18	0
Mısır	9	7	8	18	30
Avustralya	8	12	12	12	0
Umman	0	0	3	2	0
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	2	1	4	1	0
Kuveyt	1	1	1	1	0
Malta	0	0	0	0	0
Diğer	56.909	46.876	321	2	54
Toplam	67.982	53.075	49.060	18.225	1.756

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 14. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İhracat Değeri (bin \$)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Romanya	3.454	0	9.916	5.856	0
Birleşik Krallık	0	0	13.824	4.707	28
Rusya Federasyonu	0	0	0	601	0
Cezayir	3.076	4.471	4.789	540	0
Irak	186	301	449	251	590
ABD	163	1.408	2.215	250	305
İtalya	0	0	93	96	0
Tunus	160	197	243	43	0
Bulgaristan	35	35	6	43	0
Kanada	6	2	47	38	0
Suriye	136	22	52	28	626
Avustralya	30	42	40	25	0
Mısır	14	9	13	20	41
Umman	0	0	5	2	0
Kuzey Kıbrıs Türk	3	3	7	1	0
Cum.					
Diğer	27.319	25.524	419	5	35
TOPLAM	34.581	32.013	32.119	12.506	1.625

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 15. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalat Miktarı (ton)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Rusya Federasyonu	348.786	474.674	685.493	803.982	764.093
Ukrayna	73.841	16.340	90.421	45.044	657.054
Bulgaristan	22.271	23.545	26.700	42.361	17.594
Moldova	1.500	0	18.875	0	3.883
Bosna-Hersek	34.496	36.961	23.837	0	3.593
Sırbistan	0	12.500	6.757	5.808	1.865
Kazakistan	0	0	0	0	1.658
Fransa	2	0	0	3	1
Diğer	12.270	967	10.632	1	0
TOPLAM	493.166	564.986	862.716	897.198	1.449.741

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 16. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalat Değeri (bin \$)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Rusya Federasyonu	348.786	474.674	685.493	803.982	764.093
Ukrayna	73.841	16.340	90.421	45.044	657.054
Bulgaristan	22.271	23.545	26.700	42.361	17.594
Moldova	1.500	0	18.875	0	3.883
Bosna-Hersek	34.496	36.961	23.837	0	3.593
Sırbistan	0	12.500	6.757	5.808	1.865
Kazakistan	0	0	0	0	1.658
Fransa	2	0	0	3	1
Diğer	12.270	967	10.632	1	0
TOPLAM	493.166	564.986	862.716	897.198	1.449.741

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 17. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağ İhracat Miktarı (ton)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Irak	31.051	70.039	59.168	73.130	251.191
Hindistan	0	0	0	0	123.134
Suudi Arabistan	0	0	0	0	19.894
Cibuti	0	0	0	0	11.963
İran	0	4.506	29.887	59.002	8.539
BAE	0	0	0	0	6.295
ABD	1.540	4.740	2.743	0	5.574
Diğer	5.975	997	211	3.792	8.511
TOPLAM	38.565	80.282	92.009	135.923	435.100

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 18. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağ İhracat Değeri (bin \$)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
612 - Irak	23.894	47.328	44.890	95.257	394.935
664 - Hindistan	0	0	0	0	210.169
632 - Suudi Arabistan	0	0	0	0	34.118
338 - Cibuti	0	0	0	0	23.131
616 - İran	0	5.681	36.770	77.700	11.808
400 - ABD	1.413	4.966	2.591	0	9.694
647 - BAE	0	0	0	0	9.284
Diğer	4.554	1.496	277	4.755	13.542
TOPLAM	29.861	59.470	84.528	177.712	706.682

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 19. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalat Miktarı (ton)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Bosna-Hersek	29.940	37.152	28.855	11.346	1.501
Ukrayna	0	184	97	140	711
Belçika	44	99	84	120	74
Avusturya	639	595	65	254	97
Irak	273	11	58	0	0
Diğer	695	2.925	187	960	792
TOPLAM	31.591	40.967	29.345	12.820	3.175

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 20. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalat Değeri (bin \$)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Bosna-Hersek	29.514	34.393	28.762	15.781	2.316
Belçika	115	254	218	350	258
Ukrayna	0	185	110	201	1.277
Fransa	112	104	99	179	440
Hollanda	37	25	77	404	1.014
Diğer	1.901	3.544	325	1.765	1.034
TOPLAM	31.681	38.504	29.590	18.679	6.339

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 21. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Miktarı (ton)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Irak	123.448	122.489	113.225	101.534	302.845
Cibuti	34.126	98.052	190.001	96.720	149.766
Yemen	36.375	57.852	49.698	75.482	25.076
İran	259	5.861	30.837	64.927	11.427
Suriye	75.409	65.767	57.445	56.872	62.143
Libya	19.964	17.306	48.890	24.612	63.394
Lübnan	9.909	8.104	12.428	24.263	50.290
İsrail	13.464	11.507	16.399	22.314	22.954
ABD	4.316	7.278	11.877	13.432	25.207
Afganistan	2.568	4.012	3.247	11.288	24.292
BAE	5.074	8.778	12.376	9.450	24.917
Senegal	10.894	5.519	13.876	8.535	10.708
Somali	7.719	25.766	24.647	7.860	7.812
Umman	6.106	8.106	10.746	6.876	5.336
Myanmar	5.403	8.460	12.978	5.622	2.890
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	6.685	6.303	5.811	5.621	6.819
Tanzanya	2.231	4.009	2.376	5.409	4.790
Tayland	5.083	7.238	8.442	5.243	5.464
Filistin Devleti	1.966	8.025	7.511	5.226	15.756
Katar	7.970	6.896	5.962	5.018	10.856
Gana	1.525	2.313	8.362	4.100	9.426
Güney Afrika Cumhuriyeti	35	1	13.322	4.056	724
Madagaskar	0	38	38	3.722	2.509
Venezuela	12.214	2.221	3.590	3.636	2.613
Angola	825	1.200	2.467	3.580	2.148
Seyşeller	1.251	1.240	901	2.084	1.036
Bahreyn	1.057	1.898	2.482	1.892	2.152
Japonya	1.476	1.515	1.798	1.736	1.725
Kuveyt	1.340	2.487	4.060	1.525	2.414
Mozambik	0	26	1	1.505	1.301
Diğer	42.517	40.677	59.692	29.985	216.155
TOPLAM	441.211	540.943	735.486	614.126	1.074.944

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 22. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Değeri (bin \$)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Cibuti	33.674	90.377	183.068	147.435	267.594
Irak	119.868	94.710	97.427	137.439	490.403
Yemen	34.943	53.259	48.403	114.175	47.650
İran	273	6.883	37.706	86.736	16.759
Suriye	75.073	59.393	55.504	84.692	104.621
Libya	21.436	15.952	49.234	38.942	121.033
Lübnan	10.142	7.914	12.664	36.012	91.132
İsrail	13.011	10.553	16.237	33.714	40.707
ABD	4.706	7.747	14.349	21.181	48.173
Afganistan	2.535	3.672	3.335	17.401	44.809
BAE	5.225	8.418	12.585	14.161	44.650
Senegal	10.744	5.146	13.655	12.837	18.742
Somali	7.597	23.945	23.544	12.183	14.144
Umman	5.943	7.664	10.164	10.744	9.163
Kuzey Kıbrıs Türk C.	6.707	5.918	6.046	9.414	13.051
Tanzanya	2.283	3.949	2.449	8.787	8.343
Myanmar	5.698	8.677	13.858	8.654	5.806
Katar	9.472	7.010	6.435	8.033	20.980
Filistin Devleti	2.018	7.177	7.158	7.776	29.079
Tayland	4.698	6.253	7.773	7.647	10.290
Gana	1.571	2.155	8.244	6.387	18.045
Venezuela	13.642	2.100	4.028	6.007	4.977
Güney Afrika Cum.	56	1	13.311	5.965	1.230
Madagaskar	0	32	37	5.689	4.300
Angola	823	1.134	2.704	5.671	4.082
Seyşeller	1.315	1.224	956	3.339	2.419
Bahreyn	1.098	1.842	2.543	2.954	4.169
Japonya	1.576	1.534	1.927	2.747	3.178
Güney Kore	2.859	2.849	3.498	2.657	7.941
Ruanda	614	1.426	657	2.521	3.132
Diğer	40.580	39.656	63.267	47.391	381.211
TOPLAM	440.180	488.569	722.768	909.291	1.881.813

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 23. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Küspesi İthalatı (ton)

	2018	2019	2020	2021	2022
Rusya Federasyonu	389.771	478.238	547.186	381.176	471.355
Ukrayna	217.622	379.985	335.914	265.682	194.704
Bulgaristan	102.915	157.833	104.380	71.340	13.004
Moldova	36.503	25.000	31.701	24.496	221
Romanya	47.395	48.537	18.738	20.411	0
Diğer	310	1.560	5.828	0	2.689
TOPLAM	794.516	1.091.154	1.043.748	763.104	681.973

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 24. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Küspesi İthalatı (bin \$)

	2018	2019	2020	2021	2022
Rusya Federasyonu	88.676	106.081	129.223	126.163	152.943
Ukrayna	51.258	85.635	86.746	85.805	61.464
Bulgaristan	25.155	36.207	27.738	25.373	6.217
Moldova	9.003	5.669	7.643	8.212	58
Romanya	11.492	11.072	4.581	6.824	0
Diğer	87	441	1.326	0	1.105
TOPLAM	185.671	245.105	257.258	252.377	221.787

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 25. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küspesi İhracatı (ton)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	6.279	2.300	1.700	7.092	8.562
Birleşik Krallık	9.337	7.400	4.594	6.695	17.567
ABD	0	2.300	5.168	6.075	13.977
Irak	400	368	182	577	1.936
Suriye	1.506	571	1.247	356	1.423
Katar	17	316	810	323	0
Ürdün	0	0	100	300	199
Diğer	3.299	2.328	276	245	32.697
TOPLAM	20.838	15.584	14.077	21.662	76.360

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 26. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küspesi İhracatı (bin \$)

Ülke Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Birleşik Krallık	3.418	2.856	2.010	2.733	7.394
ABD	0	828	1.271	2.338	6.100
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	1.560	467	342	2.056	2.615
Irak	110	97	44	188	688
Katar	5	104	258	150	0
Ürdün	0	0	31	127	82
Suriye	437	132	154	122	490
Diğer	703	818	71	91	10.899
TOPLAM	6.233	5.302	4.183	7.805	28.267

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 27.02.2023)

Ek Tablo 27. Türkiye'de Yıllar İtibarıyla Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi

Yıllar	Üretim (ton)	Ekilen alan (Ha)	Verim (ton/ha)
2003	800.000	545.000	1,47
2004	900.000	550.000	1,64
2005	975.000	566.000	1,72
2006	1.118.000	585.400	1,91
2007	854.407	554.678	1,54
2008	992.000	580.000	1,71
2009	1.057.125	584.000	1,81
2010	1.320.000	641.400	2,06
2011	1.335.000	655.700	2,04
2012	1.370.000	604.616	2,27
2013	1.523.000	609.784	2,50
2014	1.637.900	657.458	2,49
2015	1.680.700	685.317	2,45
2016	1.670.716	720.108	2,32
2017	1.964.385	779.622	2,52
2018	1.949.229	734.465	2,65
2019	2.100.000	752.631	2,79
2020	2.067.004	728.852	2,84
2021	2.415.000	901.153	2,68
2022	2.550.000	980.974	2,60

Kaynak: TÜİK (Erişim tarihi: 22.02.2023)

Ek Tablo 28. Türkiye'de Yağlık Ayçiçeği Üretici Fiyatları (TL/Kg)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
2009	0,79	0,84	0,85	0,85	0,83	0,85	0,86	0,77	0,73	0,72	0,75	0,76	0,80
2010	0,77	0,77	0,78	0,79	0,79	0,79	0,82	0,86	0,87	0,90	0,97	1,02	0,84
2011	1,11	1,10	1,12	1,17	1,15	1,21	1,21	1,18	1,21	1,20	1,18	1,21	1,17
2012	1,21	1,22	1,24	1,26	1,33	1,35	1,34	1,37	1,51	1,51	1,49	1,48	1,36
2013	1,47	1,51	1,48	1,49	1,46	1,45	1,46	1,41	1,38	1,38	1,40	1,43	1,44
2014	1,94	1,96	2,00	1,92	1,93	1,93	1,88	1,82	1,72	1,74	1,71	1,76	1,86
2015	1,75	1,73	1,78	1,75	1,78	1,81	1,80	1,81	1,90	1,98	1,98	1,97	1,84
2016	2,12	2,11	2,07	1,99	2,09	2,08	2,10	2,02	2,30	2,35	2,37	2,36	2,16
2017	2,40	2,39	2,41	2,41	2,39	2,45	2,45	2,45	2,56	2,54	2,57	2,62	2,47
2018	2,61	2,63	2,69	2,59	2,57	2,67	2,70	2,87	3,00	2,92	2,80	2,84	2,74
2019	2,87	2,88	2,85	2,84	2,82	2,86	2,89	3,13	3,62	3,87	3,96	3,86	3,20
2020	4,07	4,13	3,96	4,18	4,25	4,28	4,32	5,02	5,30	5,63	5,72	5,88	4,73
2021	5,89	6,08	6,21	6,24	6,32	6,09	6,15	6,38	6,69	6,88	7,05	7,44	6,45
2022	7,98	8,57	10,17	11,65	11,89	12,25	12,84	13,29	14,35	15,25	15,67	15,91	12,49

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 22.02.2023)

Ek Tablo 29. Türkiye'de Ayçiçek Yağı Tüketici Fiyatları (TL/Kg)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ort.
2007	3,21	3,29	3,27	3,26	3,24	3,23	3,25	3,30	3,58	3,88	4,09	4,13	3,48
2008	4,23	4,75	4,94	5,39	6,07	6,11	6,19	6,01	5,47	5,27	5,11	5,13	5,39
2009	5,07	4,80	4,77	4,83	4,81	4,78	4,71	4,59	4,55	4,51	4,44	4,45	4,69
2010	4,43	4,39	4,40	4,38	4,36	4,06	4,03	4,00	4,04	4,08	4,26	4,46	4,24
2011	4,64	4,89	5,00	5,00	4,96	5,05	5,22	5,41	5,41	5,44	5,49	5,53	5,17
2012	5,59	5,67	5,73	5,77	5,96	6,12	6,12	6,04	6,06	6,14	6,28	6,33	5,98
2013	6,36	6,25	6,19	6,24	6,21	6,19	6,16	6,09	6,02	5,96	5,95	5,98	6,13
2014	6,06	6,15	6,18	6,19	6,18	6,18	6,14	6,13	6,11	6,15	6,15	6,17	6,15
2015	6,36	6,47	6,45	6,58	6,61	6,76	6,92	7,02	7,04	7,15	7,31	7,45	6,84
2016	7,50	7,53	7,52	7,50	7,51	7,59	7,66	7,65	7,67	7,73	7,75	7,88	7,62
2017	8,03	8,13	8,20	8,28	8,28	8,27	8,23	8,25	8,29	8,31	8,39	8,51	8,26
2018	8,33	8,30	8,29	8,28	8,30	8,68	8,81	9,09	9,97	10,41	10,31	10,12	9,08
2019	9,57	9,54	9,49	9,69	10,12	10,30	10,36	10,41	10,51	10,56	10,56	10,58	10,14
2020	10,75	10,93	10,96	11,61	12,05	12,04	12,01	11,98	12,72	14,17	15,09	16,06	12,53
2021	16,51	16,97	17,49	17,93	18,04	18,92	19,27	19,28	19,34	19,89	22,53	28,23	19,53
2022	25,64	26,20	29,70	34,69	-	-	-	-	-	-	-	-	29,06

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 22.02.2023)

Not: 2022 verileri 4 aylık verileri içermektedir.

Ek Tablo 30. Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim (ton), Ekim Alanı (da) ve Verimi (kg/da)

İller	2018			2019			2020			2021			2022		
	Ekim alanı	Üretim	Verim	Ekim alanı	Üretim	Verim	Ekim alanı	Üretim	Verim	Ekim alanı	Üretim	Verim	Ekim alanı	Üretim	Verim
Tekirdağ	1.481.286	347.502	235	1.365.350	342.299	251	1.424.669	353.982	248	1.663.007	399.531	240	1.709.256	335.561	196
Edirne	954.502	237.136	248	950.498	249.569	263	909.155	240.434	264	1.073.508	285.286	266	1.260.318	325.812	259
Konya	727.561	296.591	408	721.495	298.674	416	668.054	278.546	417	852.400	324.790	381	674.778	254.571	378
Kırklareli	750.021	193.169	258	740.511	210.930	285	778.064	226.320	291	911.619	226.163	248	969.540	227.791	235
Adana	521.214	176.639	339	844.022	264.852	314	603.723	195.429	324	652.083	201.366	309	738.127	222.682	302
Çorum	269.612	67.977	252	307.440	78.307	255	347.144	87.522	252	448.130	94.293	210	548.345	159.004	290
Çanakkale	192.253	52.882	275	182.350	54.249	297	179.492	53.306	297	218.754	62.319	285	272.800	81.549	299
Amasya	134.972	32.366	240	137.300	39.841	299	147.518	47.087	320	210.745	47.754	227	247.178	81.121	328
Tokat	156.875	49.049	313	162.301	52.163	321	150.046	48.047	320	208.643	58.069	278	239.478	68.980	288
Balıkesir	160.878	35.554	221	182.703	41.077	225	151.554	37.740	249	208.669	50.216	241	244.886	57.247	234
Samsun	157.312	40.806	259	167.056	46.487	278	163.023	44.479	273	196.969	51.617	262	213.730	55.695	261
Eskişehir	111.398	39.879	358	126.459	45.677	362	133.731	47.644	366	195.025	68.427	353	165.087	52.543	318
İstanbul	175.827	42.820	244	166.390	37.851	227	161.784	43.274	267	181.676	49.017	270	204.115	51.570	253
Bursa	94.501	27.354	289	96.497	28.276	293	88.601	25.588	289	110.205	30.791	279	141.066	38.915	276
Kırşehir	20.100	4.353	217	22.523	4.893	217	46.155	10.654	231	77.939	16.203	208	157.535	33.098	210
Karaman	67.160	22.001	328	66.460	22.125	333	70.374	24.858	353	81.658	27.855	341	86.654	28.820	333
Osmaniye	54.894	17.957	327	63.947	20.153	315	44.210	15.123	342	95.729	34.790	363	81.889	28.740	351
Aksaray	83.404	31.948	383	60.437	20.642	342	47.872	20.562	430	78.951	32.430	411	67.305	27.607	410
Afyonkarahisar	44.959	12.509	281	48.070	14.185	295	54.116	13.432	248	68.770	15.658	231	102.653	22.178	216
Ankara	50.381	12.468	247	41.517	10.625	256	53.585	13.509	252	67.495	13.383	198	95.570	21.093	221
Sivas	336	40	119	632	141	223	2.394	467	195	14.000	2.796	200	83.337	20.272	243
Şanlıurfa	51.485	10.582	206	69.281	13.767	199	55.693	14.366	258	68.660	16.459	240	74.485	17.470	235
Bilecik	17.925	2.765	154	23.074	3.973	172	19.200	4.295	224	50.968	9.348	183	84.545	15.324	199
İzmir	18.032	4.892	271	22.470	6.012	268	24.341	6.502	267	61.873	16.344	264	56.759	14.721	259
Yozgat	12.711	1.887	148	10.399	1.507	145	12.759	2.281	179	28.700	4.420	154	92.634	13.535	146
Aydın	363	110	303	336	102	304	7.313	2.387	326	88.272	28.788	326	39.053	12.828	328
Sakarya	28.222	6.839	250	25.719	6.669	259	22.871	6.271	274	30.403	8.936	294	37.564	9.743	259
Muş	12.677	2.385	188	8.138	1.692	208	7.777	1.712	220	6.850	753	110	35.173	7.669	218
Kütahya	9.195	1.636	178	8.598	1.560	181	9.545	2.129	223	15.780	3.479	220	30.235	7.385	244
Ağrı	28.052	4.290	153	26.891	4.266	159	19.478	4.150	213	20.040	3.106	155	31.205	6.889	221
Bolu	11.830	3.017	255	11.947	2.987	250	13.065	3.832	293	21.050	6.148	292	27.271	6.785	285
Denizli	153	46	301	1.195	358	300	1.689	525	311	5.725	1.128	197	26.453	6.599	249

Ek Tablo 30. Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim (ton), Ekim Alanı (da) ve Verimi (kg/da) (Devam)

İller	2018			2019			2020			2021			2022		
	Ekim alanı	Üretim	Verim	Ekim alanı	Üretim	Verim	Ekim alanı	Üretim	Verim	Ekim alanı	Üretim	Verim	Ekim alanı	Üretim	Verim
Mersin	22.367	6.194	277	34.558	10.131	293	21.936	6.444	294	22.668	6.226	275	25.658	6.248	244
Kırıkkale	15.196	3.893	256	7.962	1.974	249	7.392	2.428	328	6.712	1.760	262	16.810	4.077	243
Kocaeli	4.868	1.262	259	5.248	1.385	264	8.354	2.342	280	9.164	2.619	286	15.700	3.908	249
Kahramanmaraş	9.282	1.979	213	12.971	2.901	224	12.954	3.128	241	13.710	3.261	238	14.460	3.675	254
Uşak	4.504	588	131	3.798	501	132	3.914	554	142	5.670	608	107	20.200	2.584	128
Erzurum	609	196	322	524	168	321	450	145	322	1.200	280	280	6.405	1.899	296
Nevşehir	1.115	195	175	618	147	238	2.694	498	185	3.530	670	190	11.750	1.735	148
Gaziantep	2.596	905	349	3.824	1.296	339	6.843	2.314	338	6.320	2.134	338	4.653	1.592	342
Erzincan	109	23	211	77	15	195	117	24	205	755	181	240	6.000	1.394	232
Muğla	0	0	0	1.580	632	400	3.234	1.303	403	3.414	1.365	400	3.154	1.219	386
Manisa	353	62	176	665	131	197	711	140	197	700	134	191	5.235	1.139	218
Kayseri	0	0	0	85	38	447	0	0	0	0	0	0	3.800	954	251
Hatay	2.033	505	248	3.466	827	239	2.920	640	219	1.890	564	298	2.720	807	297
Yalova	2.797	420	150	2.656	409	154	1.906	409	215	3.302	722	219	3.740	794	212
Antalya	2.393	439	183	2.756	694	252	4.083	1.039	254	3.000	594	198	2.500	665	266
Çankırı	773	85	110	1.493	209	140	1.488	222	149	4.092	649	159	5.132	650	127
Burdur	791	137	173	338	74	219	644	157	247	622	138	223	2.088	452	216
Kastamonu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.500	406	271
Adıyaman	1.511	287	190	1.291	233	180	1.638	233	142	1.692	191	113	3.087	403	131
Karabük	0	0	0	0	0	0	0	0	0	300	24	80	2.000	290	145
Diyarbakır	9.828	1.704	173	8.041	1.399	174	5.683	1.154	203	7.122	795	112	2.560	283	111
Kars	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.826	275	151
Bartın	2.781	292	105	2.372	249	105	2.023	227	112	2.015	218	108	2.260	264	121
İsparta	31	3	97	27	3	111	26	4	154	25	4	160	1.695	238	140
Zonguldak	293	44	150	274	50	182	281	56	199	447	103	230	990	187	225
İğdır	55	7	127	60	8	133	0	0	0	0	0	0	190	58	305
Bitlis	4.095	1.231	301	1.941	437	225	410	86	210	470	97	206	40	7	175
Niğde	764	76	99	1.203	180	150	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Genel Toplam	6.489.344	1.800.000	-	6.759.834	1.950.000	-	6.508.696	1.900.000	-	8.113.116	2.215.000	-	9.005.177	2.350.000	-

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 22.02.2023)

Ek Tablo 31. Dış ticarete konu olan ayçiçeği ve ürünlerinin GTİP kodları

Ayçiçeği Tohumu	
120600910019	Ayçiçeği tohumu; diğerleri (gri; beyaz çizgili; kabuklu)
120600990019	Ayçiçeği tohumu; diğerleri (diğer şekillerde)
120890000011	Ayçiçeği tohumunun unu ve kaba unu
Ayçiçek Ham Yağ	
151211100000	Ayçiçeği tohumu veya aspir yağları, fraksiyonları (ham); teknik/sınai amaçlarla kullanılanlar
151211910000	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları (ham); diğer amaçlarla kullanılanlar
Ayçiçek Rafine Yağı	
151219100000	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları (ham olmayan); teknik/sınai amaçlarla kullanılanlar
151219900011	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları; (ham olmayan); diğer amaçlarla kullanılanlar
151620910016	Ayçiçeği tohumu yağı (ambalajlı, <= 1 kg)
151620950014	Ayçiçeği tohumu yağı (teknik ve sınai amaçla kullanılan, ambalajlı>1 kg)
151620960014	Ayçiçeği tohumu yağı (diğer amaçlı, serbest yağ asitleri<%50, ambalajlı>1 kg)
Ayçiçek Küspesi	
230630000000	Ayçiçeği tohumu yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar

KAYNAKLAR

TOB, 2023. <http://www.tarimorman.gov.tr> (Erişim tarihi: 14.03.2023)

TÜİK, 2023. www.tuik.gov.tr (Erişim tarihi: 22/02/2023, 27/02/2023)

USDA, 2023. www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi:02.01.2023, 27.02.2023)